

ΣΚΗΝΗ Ε΄.

Η ΘΥΡΩΡΟΣ καὶ οἱ ἀνωτέρω.

ΘΥΡ. Τί τρέχει;

ΜΑΡ. Ὁ κύριος Μάξιμος ἐτρελλάθη.

ΘΥΡ. Ἐλεος!

ΜΑΞ. (Τρέχει πρὸς τὴν Λεοντίνα).
Κόρη μου! Ἡ Λεοντίνα δὲν με ἀκούει...
κοιμάται... σιωπήσατε ὅλοι... μὴ τὴν
ἐξυπνήσετε!... Δὲν ἀκούω πλέον τὴν ἀνα-
πνοὴν της!... ὦ! πόσον εἶνε ὠχρά!...
Λεοντίνα!... Ἄ, ὄχι... δὲν κοιμάται...
ἀπέθανε!...

ΟΝΟΡ. (Κραυγάζων) Ἀπέθανε!

ΜΑΞ. Ἐκείνη μοῦ τὴν ἐφόνευσε! (Ὁρμᾷ
κατὰ τῆς Μάρθας. Ὁ Ῥοβέρτος καὶ ἡ
θερωρὸς τὸν κρατοῦσιν. Ὁ Μάξιμος
ἐκρήγνυται εἰς καχλασμόν γέλωτος σπα-
σμοδικοῦ. Ἡ Λεοντίνα ἐξακολουθεῖ γὰρ
ἦναι λιπόθυμος. Ὁ Ὀνοράτος μένει ἀκί-
νητος ὡς ἀγαλμα. Ἡ Μάρθα λέγει σιγῇ
πρὸς τὸν σύζυγόν της).

ΜΑΡ. Ὁ υἱός μας ἐσώθη!

ΟΝΟΡ. Πήγαινε, κατηραμένη!

Τέλος τῆς Β΄. πράξεως.

ΒΑΛΤΕΡ-ΣΚΟΤΤ.

*Romancier, critique, historien et poète,
favori de son siècle, lu dans l'Eu-
rope entière, fut comparé et presque
égalé à Shakspeare, eut plus de po-
pularité que Voltaire, fit pleurer les
modistes et les duchesses, et gagna six
millions.*

(H Taine).

Α΄.

« Ἄρπα τοῦ Βορρά, σὺ ἦτις ἐπὶ μακρὸν
χρόνον εἰσίγας κρεμαμένη εἰς μαγικὴν πτε-
λέαν, οἱ μελωδικοὶ φθόγγοι σου ἀντήχουν
εἰσέτι εἰς τὴν πνοὴν τῆς αὔρας, ὅτε ὁ φθο-
νερός κισσὸς ἐπῆλθε καλύπτων σε διὰ τῶν

πρασίνων στεφάνων του. Ἄρπα τοῦ ῥαψά-
δοῦ, αἱ χορδαὶ σου θέλουσιν ὑπνώττει εἰ-
σέτι; Θέλουσιν ἐν σιγῇ εἰτι διαμένει ἐπὶ μα-
κρὸν χρόνον αἱ τερπναὶ συμφωνίαι σου ἐν
μέσῳ τοῦ φρίσσοντος φυλλώματος καὶ τῶν
ἡρέμα μινυριζόντων ῥυάκων; Δὲν θέλει λοι-
πὸν ἐμποιήσῃ πλέον τὸ μειδίαμα εἰς τὸν
πολεμιστὴν καὶ τὰ δάκρυα εἰς τὴν νέαν κό-
ρην; »

« Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Καλη-
δονίας ἡ φωνὴ σου δὲν ἔμενεν οὕτως ἄφω-
νος μεταξὺ τῶν ἑορτῶν καὶ τῆς εὐθυμίας,
ὅτε τὸ ἄνευ ἐλπίδων ἐρωτικὸν ἄσμα ἢ τὸ τῆς
ἐπικτήτου δόξης διέκαιε τὰς ἀτολμοτέρας
καρδίας καὶ καθυπέτασσε τὰς ἀγριωτέρας.
Εἰς ἐκάστην παῦσιν Βάρδου ἡ διακαὴς ἁρμο-
νία σου μετάρσιος ἀπήχει, ἀποδιώκουσα τὸν
φόβον τῶν νεαρῶν κολλωνῶν καὶ τῶν ἀν-
δρείων ἡγεμόνων, διότι ἡ διπλῇ ὑπόθεσις
τῶν ἐμπνευσμένων ἀσμάτων σου ἦσαν τὰ ἐ-
θάνата κατορθώματα τῆς ἱπποσύνης καὶ τὸ
ἀγνὸν βλέμμα τοῦ φύλου τοῦ καθωραϊζόν-
τος τὰς ἡμέρας μας ».

« Ἐγείρου, εὐγενὴς ἄρπα τοῦ Βορρά, ὅσοι
ἀνίκανος καὶ ἂν ᾔηται ἡ χεὶρ ἡ τολμῶσα ἐπὶ
τῶν μαγικῶν χορδῶν σου νὰ πλανηθῇ. Ἐ-
γείρου, καὶ ἂν ἡ ἀδυναμία μου ἀποδώσῃ ἀ-
σθενῇ μόλις ἡχῶ τῶν ἀρχαίων ἁρμογιῶν σου,
καὶ ἂν δυνηθῶ νὰ ἐκβάλω ἀπὸ σοῦ τραχεῖς
μόνον καὶ βραχυχρονίους ἦχους ἀναξίους συμ-
φωνίας εὐγενεστέρας ὡς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν
ἐγνώριζες νὰ ἐκβάλλῃς. Ἀλλ' ἐὰν καρδία
τις σκιρτήσῃ εἰς τοὺς φθόγγους, οὐς θέλω
ἀποπειραθῇ ἐπὶ σοῦ, ἡ μαγικὴ χορδὴ δὲν
θέλει ἀνωφελῶς ἀναπάλει. Θὲς τέρμα λοι-
πὸν εἰς τὴν σιωπὴν σου, προσφιλὴς μάγισσα,
καὶ ἀξίωσον ν' ἀναστηθῇ ἡ μαγεία τῆς με-
λωδίας σου ».

Πένθιμος λήθης σιγὴ περιέβαλλε τὴν ἄρ-
παν τοῦ Βορρά, τὴν ἄρπαν ἐκείνην, ἐπὶ τῶν
χορδῶν τῆς ὁποίας ἄλλοτε τοσοῦτον θαυ-
μασίως ἐξύμνησαν τὰ κατορθώματα τῶν
ἡρώων τῶν παρελθόντων χρόνων ὁ Ὀσσια-
νὸς καὶ οἱ ἀρχαῖοι βάρδοι τῆς Καληδονίας.

Ἡ Καληδονία εἰς τῶν ποιητικωτέρων καὶ
ὠραιότερων τόπων τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου,
γῆ, τῆς ὁποίας τὰ γραφικὰ ὄρη αἰωνίως στέ-
φει ἡ νεφέλη, μελαγχολικὴ καὶ ιδιόρρυθμον
παντελῶς ἔχουσα χαρακτῆρα, ἄλλοτε κατὰ

τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν δρυϊδῶν κοιτὶς τῆς Ὀσσιανικῆς ποιήσεως, ἐστερεῖτο ἀπὸ πολλῶν χρόνων ἡδη γνησίας ἰθαγενεὺς φιλολογίας. Ἡ ἐπίρροια ποτὲ μὲν τῆς μιᾶς, ποτὲ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν ξένων φιλολογιῶν εἶχε σπουδαίως ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ποιήσεως, καὶ ἡ χώρα αὕτη ἡ ἀρρενωπὴ μήτηρ τῶν ἱπποτικῶν παραδόσεων τοῦ Μεσαίωνος, δουλικῶς αἰείποτε διετέλει μιμουμένη ὀθνεῖα ἥθη καὶ ἔθιμα, ξένας αὐτῇ ἐντυπώσεις καὶ αἰσθήματα τῶν διαφόρων ἀρχαίων καὶ νεωτέρων φιλολογιῶν. Ἦτο ἰταλίζουσα ἡ φιλολογία αὐτῆς ὑπὸ τὴν βασιλείαν τῆς Ἑλισάβετ, γαλλίζουσα ὑπὸ τὴν βασιλείαν Καρόλου τοῦ Β'. Ἀλλ' ἤδη, φθίνοντος τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, πνοή τις ἐθνικῆς ποιήσεως ἤρξατο διαπνέουσα τὴν γραφικὴν καὶ ποιητικὴν ταύτην μητέρα τῶν Βάρδων, ὁπότε ἡ πολιτικὴ αὐτῆς ἐλευθερία ἔβαινε κρατυνομένη ἀνδρική καὶ ἄπτωτος καὶ ὑπὸ εὐοίωνον ἀστέρα ἔθετε τὰ θεμέλια δόξης μελλούσης καὶ διαρκούς. Ἡ ἐλευθερία ὑπῆρξεν αἰείποτε ἡ μήτηρ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ· μόνον ὑπὸ τὴν ζείδωρον πνοὴν τῆς εὐνομίας καὶ τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος διαθάλλουσι καὶ κρατύνονται αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι. Οὕτως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν εὐγενῶν καὶ φιλελευθέρων ιδεῶν, ἐπῆρχετο ἡ τάσις πρὸς τὰς πατρώας παραδόσεις καὶ πόθος μύχιος ἀνέπαλλε πρὸς ἀπόκτησιν ἐθνικῆς φιλολογίας. Τὴν πρώτην πρὸς τοῦτο ὥθησιν εἶχεν ἡδη παράσχει τὸ γεῖτον καὶ συγγενὲς ἔθνος τῶν Γερμανῶν, οἵτινες, ἀποσεισάντες τὴν πέδην τῆς Λατινικῆς φιλολογίας, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν φιλολογίας, ὅτε πλείας ἐξόχων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ἐσελάγιζε καθ' ἅπασαν τὴν ῥεμβώδη καὶ φιλόσοφον Γερμανίαν, τοῦ φιλολογικοῦ τῆς ὁποίας στεφάνου ἀδάμαντες ἦσαν οἱ φαεινοὶ καὶ ἀγλαόφωτοι Διόσκουροι, οἱ μεγάλοι ποιηταὶ τοῦ Φάουστ καὶ τοῦ Βαλλενστάϊν. Ἐκ τῆς νέας φιλολογικῆς ταύτης ζωῆς ὅλων αἱ καρδίαι συνεκινήθησαν, καὶ οἱ νέοι ποιηταὶ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζέσεως ἤρξαντο μιμούμενοι τὴν ὡραίαν ταύτην καὶ μελαγχολικὴν ποίησιν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων· ἀλλ' ἡ εὐκλεία ἐπεφυλάσσετο εἰς ἕτερον, ὅπως κρατερὸς καὶ εὐτολ-

μος ἀποσεισῇ τὸν δούλειον τῆς ξενικῆς ἐπιρροῆς ζυγὸν καὶ εὐελπίς ἀναστήσῃ καὶ καταγλαῖσῃ τὴν ἐθνικὴν ταύτην ποίησιν, καὶ ὑπὸ τοὺς δακτύλους τοῦ ὁποίου ἔμελλεν ἡ ἄρπα τοῦ Βορρά, ἡ τέως ἄφωνος διατελοῦσα ν' ἀπηχήσῃ φθόγγους πλήρεις θεσπεσίου μελωδίας.

Βάλλτερ-Σκόττ ἐλέγετο ὁ ἀνὴρ οὗτος.

Β'.

Ἐγεννήθη ἐν Ἐδιμβούργῃ ἐν ἔτει 1770 ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ εὐγενεὺς οἰκογενείας τῶν Σκόττ. Ἡ παιδικὴ αὐτοῦ ἡλικία ἤρεμος διελθοῦσα κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη οὐδὲν παρουσιάζει ἰδιαιτέρον καὶ ἄξιον μνείας φαινόμενον ἐκ τῶν συμπαρομαρτούντων αἰείποτε παιδιόθεν εἰς τὸν βίον τῶν ποιητῶν. Προωρισμένος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἥτις κατ' ἐλάχιστον διετέλει εἰς εὐάρεστον οἰκονομικὴν κατάστασιν, διὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου, νεανικώτατος ἡδη ἤρξατο μετ' ἐπιμελείας νὰ ἐγκύπτῃ εἰς τὴν σπουδὴν αὐτῆς, ὅτε, περὶ τὰ μέσα τοῦ μαθητικοῦ βίου του τυγχάνων, ἠναγκάσθη ἕνεκα μακρᾶς ἀσθενείας ν' ἀποσυρθῇ μονήρης εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐν τῇ ἐπωδύνῳ ταύτῃ αὐτοῦ ἐρημίᾳ προσφιλεστέραν τοῦ μονοτόνου βίου του τέρψιν εἶχε τὴν συναναστροφὴν μετὰ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πατρὸς του, ἥτις

πλήρης ἐπαγωγῶν βιβλίων κατέθελε τὸν ἀσθενοῦντα ποιητὴν, διασκεδάζουσα τὴν μελαγχολίαν του· παραδόσεις τῶν ἱπποτικῶν χρόνων, ῥωμαντικά διηγήματα, μυθιστορήματα, τὰ πλεῖστα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς ὠραίους καὶ ποιητικοὺς ἐκείνους χρόνους τῆς ἀρχαίας Σκωτίας ἦσαν ἡ τέρψις αὐτοῦ, τέρψις, ἥτις τοσοῦτον ἀκολουθῶς συνετέλεσε πρὸς τὴν διάπλασιν τῆς μεγαλοφυΐας του. Ἀναρρώσας κατ' ὀλίγον ἀπὸ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ ἀσθενείας, ἀπεπεράτωσε τὰς νομικὰς του σπουδὰς καὶ τῷ 1792 ἐγένετο δικηγόρος. Τὸ στάδιον τοῦτο τὸ ἥκιστα ἀναμφιβόλως ποιητικόν, δὲν ἀπέτρεψε τὴν καρδίαν τοῦ νεαροῦ δικηγόρου ἀπὸ τῆς φιλολογίας, ἥτις τοσοῦτον ἐφαίδρυνεν αὐτὸν κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς ἀσθενείας του. Τὸ ἡφαίστειον τὸ ἐν αὐτῷ ὑπολανθάνον καὶ διακαίον τὰ εὐγενῆ καὶ ἀρρενωπὰ αὐτοῦ στήθη, ἀνέμενε τὴν κατάλληλον περίστασιν, ὅπως ἀναπέμψῃ τὰς φλόγας τῆς μεγαλοφυΐας του· ἡ Μοῦσα, νεαρὰ καὶ σεμνοπρεπὴς Ἥγερία, ἀγαπῶσα τοὺς λατρευτὰς αὐτῆς, ἐπεσκέπτετο τὸν ἄγνωστον ποιητὴν ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ του, ὅστις, καίτοι λειτουργὸς τῆς θέμιδος ἦτο διάπυρος λάτρις τῶν ἐννέα τοῦ Ἑλικῶνος παρθένων, ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Ἰταλὸς μεταφραστὴς τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ὀσσιανοῦ Καισαρόττης, πλήρης ἀνθομηρικοῦ καὶ φιλοσσιανικοῦ οἴστρου μετὰ πεποιθήσεως ἐγνωμάτευε περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ ἱεροῦ τῶν ἐννέα θυγατέρων τῆς Μνημοσύνης ὄρους ἀπὸ τῆς Βοιωτίας εἰς τὴν Καληδονίαν! . . .

Εἶχε δημοσιευθῇ τότε ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Περσὺ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν ποιήσεων καὶ παραδόσεων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Σκωτίας· τῆς συλλογῆς ταύτης ἡ δημοσίευσίς μεγάλην διήγειρε συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμὸν παρὰ τοῖς τότε νέοις ποιηταῖς, ὑπὲρ πάντας δὲ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ νέου Σκόττ, ὅστις καταγινόμενος τέως περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ξένων φιλολογιῶν καὶ ἰδίως τῆς Γερμανικῆς, εἰς ἣν ἰδίως μετὰ ζήλου εἶχεν ἐγκύψει, μεταφράσας μάλιστα ἐν τῶν ὠραιότερων δραμάτων τοῦ Γκαίτε τὸν Goetz de Berlichingen καὶ τὰ κατὰ Γουλιέλμον καὶ Ἑλένην τοῦ ἐθνικωτέρου τῶν

ποιητῶν τῆς Γερμανίας Βύργερ, ἐγκατέλιπε τὴν σπουδὴν τῶν ξένων, ἐπιδοθεὶς μετὰ ζέσεως εἰς τὴν μελέτην τῆς πατρίου φιλολογίας. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐργασιῶν του τούτων ἦτο ἡ δημοσίευσίς συλλογῆς δημοτικῶν ᾠμάτων, οἷς προσέθεσε καὶ πολλὰ ἰδικά του, ἀθρὰ καὶ ἐρατεινὰ ἄνθη, ἀποπνέοντα τὸ ἄρωμα τῆς ποιήσεως τῶν ὀρέων καὶ εὐτυχῇ προσίμια, προμηνύοντα τὸν μέλλοντα ποιητὴν τοῦ Μαρμίωνος καὶ τοῦ Βαβερλέϋ· δὲν ἦτο ζέσις, ἦτο λατρεία ἡ πρὸς τὴν ἐθνικὴνποίησιν καὶ τὰ ἰθαγενῆ ἦθη καὶ ἔθιμα ἐνασχόλησις αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα δὲ τοῦτο ἔγραφεν εἰς τινὰ τῶν φίλων του: ἀπαῦσον τὰς ἐμβριθεῖς μελέτας σου, κατέλιπε ἐν εἰρήνῃ τοὺς τόμους, οὓς ἐκληροδότησαν ἡμῖν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Βεβαίως οὐδεὶς μᾶλλον σοῦ αὐτοὺς γινώσκει, καὶ ἀναμφιβόλως οἱ ἀρχαῖοι ἐκεῖνοι τὰ μάλα ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν ἀξιάγαστοι· ἀλλὰ τὰ πάντα μεταβάλλονται προϊόντος τοῦ χρόνου Οὕτως ὁ νέος ποιητής, ὑπὸ τῶν πεποιθήσεων τούτων ὁρμώμενος, ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον τῶν ποιητικῶν αὐτοῦ ἔργων. Ὁ Ἑλέγος τοῦ τελευταίου βιβλίου.

Τὸ ποίημα τοῦτο περιπαθὲς καὶ ποιητικῶτάτη σκιαγραφία τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Καληδονίας, δημοσιευθὲν ὑπὸ τὸν μετρίφρονα πέπλον τῆς ἀνωνυμίας, μεγάλην προὔξενησεν ἐντύπωσιν· ἡ ἐθνικὴ τοῦ νέου ποιητοῦ λύρα ἔθιγε τὰς λεπποτέρους ἵνας τῆς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του· ἀνεγίνωσκον ᾄσματα, τὰ ὅποια ἀμυδρῶς ἀνεμιμνήσκοντο ἀπηχῆσαντα ποτὲ εἰς τὴν παιδικὴν αὐτῶν καρδίαν κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶνος νύκτας παρὰ τὴν ἐστίαν· καὶ αἱ παράδοξοι ἐκεῖναι διηγήσεις, αἱ παραδόσεις περὶ τῶν παρωχημένων ποιητικῶν χρόνων συνεκίνησαν ὑπερβαλόντως τοὺς συγχρόνους του, ἐνῶ ὁ νέος ποιητὴς κατελάμβανεν ἐπίζηλον θέσιν μετὰ τῶν ποιητῶν τῆς τότε ἀκμαζούσης Ἀγγλικῆς φιλολογίας.

Ὑπὸ τῆς ὑποδογῆς ταύτης ἐνθαρρυνθεὶς ὁ νέος ποιητὴς ἐξέδωκεν ἀκολουθῶς τὸν Μαρμίωνα. Τὸ ποίημα τοῦτο ὑπέρτερον τὰ μέγιστα τοῦ Ἑλέγου τοῦ τελευταίου βιβλίου, μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐγένετο ὑποδε-

κτὸν ὑπὸ παντὸς καλαισθήτου ἐν Ἀγγλίᾳ.
 Ἡ ἐντύπωσις ὑπῆρξε μεγίστη ὁ ἄγνωστος
 ποιητὴς ἀνεκνήχθη ὁ μέγιστος τῶν συγ-
 χρόνων ποιητῶν· διὰ θαυμασίαν ἐξεικονί-
 ται χρωμάτων ἡ γηραιά Σκωτία ἐν τῷ ποι-
 ῆματι τούτῳ· ἡ ἀρμονία, ἡ εὐγένεια τῶν
 στίχων καθήδυναν τὸν Ἀγγλικὸν λαόν, καὶ
 ἀναμφισβότως ὁ Μαρμίων ὑπῆρξεν ἐν τῶν ὡ-
 ραιοτέρων ἀνθέμων τῶν ἀποτελεσάντων τὸν
 φιλολογικὸν τοῦ Βάλτερ-Σκὸττ στέφανον.
 αὐτὸς οἷστρος τοῦ ποιητοῦ, κατὰ τινα κριτι-
 κὸν αὐτοῦ, διαρρέει ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ
 προσόμοιος διαυγεῖ ῥύακι, ὅστις ἐν τῇ
 γαληναίᾳ αὐτοῦ ἡρεμία ἀντανακλᾷ τὰ νέφη
 τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἄνθη τῆς ὄχθης του.
 Πόσον καταλλήλως, πόσον περιτέχνως πα-
 ρεντίθενται τὰ διάφορα ἐπεισόδια εἰς τὸ
 ποῖημα τοῦτο! Ὅποιοι πόθοι διηγείροντο
 τότε εἰς τὰ στήθη τῆς συγχρόνου νεότητος
 ἀναγινωσκούσης τὰ ἱπποτικὰ τῶν προγόνων
 αὐτῆς κατορθώματα! Περί ἐνὸς μόνον ὀνόμα-
 τος ἐγένετο λόγος παρ' ὅλων· περὶ τοῦ ὀνό-
 ματος τοῦ ἀγνώστου ποιητοῦ τοῦ Μαρμίωνος.
 Μετὰ πόσης εὐφυοῦς χαριτολογίας ἀποχαι-
 ρετᾷ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ὁ ποιητὴς ἐν
 τῷ ποιήματι του! αὖ Πολιτικοὶ ἄνδρες, ἐπι-
 φωνεῖ, ἂν ἀξιώσητε ν' ἀναγνώσητε τὰ ἐκ-
 γονα ταῦτα τῆς σχολῆς ῥαψωδοῦ, εὐχομαι
 ὑμῖν πρὸς ἀνταμοιβὴν ἰσχυρὰν κεφαλὴν, ἀ-
 γνὴν χεῖρα, ὀξὺ πνεῦμα, καὶ καρδίαν πα-
 τριωτικὴν . . . Εὐχομαι στέφανον εἰς τοὺς
 ἥρωας, ὅστις ἐπὶ τοῦ κροτάφου αὐτῶν νὰ τε-
 θῇ ὑπὸ κόρης τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Ἀλλὰ
 τί νὰ εὐχηθῶ εἰς τὴν χαρίεσσαν καλλονὴν
 ἂν οὐχὶ πιστὸν ἱππότην· τί ἄλλα εἰς τὸν
 πιστὸν ἐραστὴν ἂν οὐχὶ τρυφερὰν φίλην;
 Εἰς σᾶς, ἐμβριθεῖς σοφοί, εὐχομαι ἐπιστή-
 μην καὶ εἰς σᾶς, γέροντες, προσκέφαλον, ἐφ'
 οὗ νὰ ἐπαναπαύσητε τὴν λευκανθεῖσαν ὑπὸ
 τῶν ἐνιαυτῶν κεφαλὴν σας. Διὰ σέ δέ, ἀγα-
 πητὲ σπουδαστά, τοῦ ὁποίου τὰς ὥρας τῆς
 ἀνέσεως συνέταμον οἱ στίχοι μου, ἐπιθυμῶ
 εὐάρεστον ἐργασίαν καὶ φαιδρὰς παύσεις!
 Εἰς πάντα καὶ εἰς ἕκαστον εὐχομαι καλὴν
 νύκτα, εὐδαίμονα ὄνειρα καὶ ἡρεμον ὕπνον!
 Οὕτω καταλήγει τὸ ὡραῖον τοῦτο ποῖημα
 τοῦ Μαρμίωνος, αὐτοῖς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς
 Ἀγγλίας ὡς ἀνδρεῖος ἱππότης, κρατῶν τὸ
 ξίφος εἰς τὴν χεῖρα . . .

Μετ' ὀλίγον ὁ θαφνηστεφὴς ποιητὴς νέον
 ἐξέδιδε ποῖημα: Ἡ Νύμφη τῆς Λίμνης. Τὸ
 ποῖημα τοῦτο εἶναι τὸ ὡραιότερον καὶ τὸ
 χαριέστερον ἀναμφισβότως τῶν ποιητικῶν
 ἔργων τοῦ Βάλτερ-Σκὸττ, τὸ ἀναβιβάσαν
 αὐτὸν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ποιητικῆς εὐ-
 κλείας. Μετὰ πόσης τέχνης διαγράφεται ὁ
 χαρακτήρ ἐκάστου τῶν προσώπων τοῦ ποι-
 ῆματος, διὰ ποίου μαγικοῦ χρωσθῆρος χρο-
 ματίζει ὁ ποιητὴς τὰ περιπαθῆ ταῦτα τέ-
 κνα του, ἀποπνέοντα τὴν αὔραν τῶν Σκωτ-
 τικῶν ὁρέων, εὐωδιῶντα τὸ ἄρωμα τῆς ἀ-
 γρίας καὶ παρθενικῆς ἐκείνης φύσεως! Πόσον
 καλλιτέχνως ἐξεικονίζεται ἡ ἡρώς τοῦ ποιή-
 ματος, ἡ ὡραία νύμφη τῆς Λίμνης Ἑλένη!
 Ἀλλὰ δώσωμεν τὸν λόγον εἰς τὸν ποιητὴν,
 ὅπως ὁ ἴδιος διὰ τῶν χρωμάτων του δια-
 γράφῃ τὸ τέκνον τοῦτο τοῦ ῥεμβασμοῦ
 του . . . αὖ Νεᾶνις ἔστη, ἔχουσα τὴν κε-
 φαλὴν ὀρθίαν, τὸ βλέμμα ἀτενές, τὸ οὖς
 προσεκτικόν, τοὺς βροστῆρας κυμαινομένους
 ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὰ χεῖλη ἡρέμως διη-
 γοιγμένα, τοιαύτη ἐνὶ λόγῳ, οἷα παρίστα-
 ται Ἑλληνικὴ καλλονὴ, πλαστοουργηθεῖσα
 ὑπὸ τῆς γλυφίδος ἐνὸς Φειδίου, ἢν ἤθελέ τις
 ὑπολάβει Ναϊάδα τῆς παραλίας φύλακα.
 αὖ Ὅχι· οὐδέποτε ἡ Ἀττικὴ γλυφίς διέ-
 πλασε νύμφην, ναϊάδα ἢ χάριν, ἀναλογώτε-
 ρον ἔχουσαν τὸ ἀνάστημα, μαγευτικωτέραν
 ἔχουσαν τὴν ὄψιν! Ὁ καύσων τοῦ ἡλίου εἶ-
 χεν ἐλαφρῶς χρωματίζει τὰς παρειάς της
 δι' ἀμαυροῦ χρώματος· ἡ περὶ τὴν κωπη-
 λασίαν ἐξάσκησις, ἣτις ἦτο δι' αὐτὴν παι-
 γνίδιον, τέρψις βραχεῖα καὶ ἐλαφρὰ, εἶχεν
 ἐντυπώσει ἐπ' αὐτῶν στυλπνὴν ῥοδόεσσαν
 χροῖαν, ἀποκαλύπτουσα ἐπίσης ταχυτέρους
 τοὺς ἀναπαλμοὺς τοῦ ἀλαβαστρώδους στή-
 θους της. Οὐδὲν μάθημα τῆς τέχνης τῶν
 χαρίτων εἶχε ῥυθμίσει κανονικῶς τὰ βήματά
 της καὶ ἐν τούτοις οὐδέποτε ποὺς ἐλαφρότε-
 ρος καὶ ταχύτερος ἐδάρυνε τὴν ἀνθηρὰν καὶ
 δρόσῳ στάζουσαν ἐρείκην. Τὸ ἄνθος θλιβὲν
 ὑπὸ τὸν εὐστροφον καὶ ἀερώδη τοῦτον πόδα,
 ἀνεγείρει τὴν κεφαλὴν του, ὥσπερ οὐδὲν τὸ
 εἶχε θίξει. Διαφαίνεται ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῆς
 ὡραίας ταύτης κόρης ὁ τόνος τῶν ὁρέων·
 ἀλλ' ὁ ἦχος τῆς ἀργηροῦχου φωνῆς της
 εἶναι τοσοῦτον γλυκὺς καὶ τοσοῦτον δι-
 αυγής, ὥστε ὁ ἀκούων αὐτὴν σταματᾷ

τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ὅπως τὴν ἀκροασθῆναι

Διὰ τοιούτων εὐτέχνων γραμμῶν ὁ καλλιτέχνης ἀπεικάζει τὸ πλάσμα τοῦ σπανίως εἰκῶν διεγράφη μετὰ τοσαύτης ἀληθείας καὶ φυσικῆς ἀφαλείας καὶ χάριτος· ὑποθέτει τις ὅτι ὁ ποιητὴς παρήτησεν ἐπὶ στιγμᾶς τὴν ποιητικὴν γραφίδα, δι' ἧς ἔγραψε τὸν Μαρμίωνα, ὅπως ἀναλάβῃ τὸν καλλιτεχνικὸν χρωστῆρα τοῦ Ῥούθενς ἢ τοῦ Τισιανοῦ. Τὸ ποίημα τοῦτο ἀρχεται δι' ὥραιας ἐπικλήσεως πρὸς τὴν πρὸ πολλοῦ σιγῶσαν ἄρπα τοῦ Βορρά, ἣν ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης ταύτης κατεχωρίσαμεν, καὶ καταλήγει καὶ πάλιν δι' εὐχαριστηρίου ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὴν ἄρπα, ἥτις ἐστὲναξεν ἐκ νέου μετὰ μακρὰν σιγὴν ὑπὸ τοῦς δακτύλους τοῦ ποιητοῦ· ὁ ἀναγνώστης, πιστεύομεν, ὅτι θέλει εὐχαριστηθῇ ἐκ τῆς παρενθέσεως τοῦ περιπαθοῦς τούτου πρὸς τὴν ἄρπα ἀποχαιρετισμοῦ:

« Ἄρπα τοῦ Βορρά, χαῖρε! οἱ λόφοι ἀμαυροῦνται, σκιὰ σκοτεινότερα κατέρχεται ἐπὶ τῶν κορυφῶν των χρυσοῦμένων ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀκτίνων τῆς ἡμέρας. . . . Ἀνάλαβε τὴν θέσιν σου ἐπὶ τῆς μαγικῆς πελάεας σου· ἀποκρίθητι εἰς τὸ γλυκὺ κελάρυσμα τῆς πηγῆς, εἰς τὸν ἐλαφρὸν ψίθυρον τῆς αὔρας, ἀνάμιξον τὴν εὐγενῆ ἀρμονίαν σου μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ὕμνον, μετὰ τὴν μεμακρυσμένην ἡχὴν τῶν λειμώνων καὶ τῆς κοιλάδος, μετὰ τὸν αὐλὸν τοῦ παιμένου, μετὰ τὸν βόμβον τῆς φιλοπόνου μελίσσης ἐπανερχομένης εἰς τὴν κυψέλην τῆς. Χαῖρε πάλιν ἄρπα τοῦ ῥαψωδοῦ! σύγγνωθι τὰς ἀσθενεῖς προσπαθείας μου: ὀλίγον ἀνησυχῶ διὰ τὰ βέλη, ἅτινα ἡ αὐστηρὰ κριτικὴ δύναται νὰ ρίψῃ ἐπὶ τοῦ φυγοπόνου ἄσματός μου. Τί δὲν ὀφείλω εἰς τὰς μελωδίας σου κατὰ τὸ μακρὸν τοῦ βίου μου ταξίδιον! Διὰ τῶν ἀποκρύφων πόνων, οὓς ἀγνοεῖ ὁ χυδαῖος, ὅτε τὰς θλιβεράς νύκτας μου διεδέχοντο ἡμέραι θλιβερώτεραι, καὶ ἡ ὀδύνη διαδιβρώσκουσα με ἐν τῇ ἐρημίᾳ πικροτέρα ἐφαίνετο, σὺ, οὐρανία μάγισσα, με κατέστησες ὑπέρτερον θλίψεων παρομοίων. Ἀλλὰ σιγὴ! τὰ βραδέα βήματά μου ἐν ὀδύνῃ ἀπομακρύνονται· ἐνἑαυρίον πνεῦμα ἐξήγειρε τὰς χορδὰς σου· εἶναι ὅτε μὲν ἡ καίουσα ἐπαφὴ τολμηροῦ Σεραφείμ, ὅτε δὲ ἡ ἐλαφρὰ ἐπαφὴ τῆς πτέ-

ρυγος χαρῶπης νύμφης· οἱ θνήσκοντες οὗτοι ἤχοι ἐξασθενοῦσι κατ' ὀλίγον κατερχόμενοι εἰς τὴν τραχεῖαν κοιλάδα, καὶ ἤδη ἡ αὔρα τοῦ ὄρου μοὶ κομίζει ὑστάτον στόνον τῆς μαγικῆς αὐτῆς ἀρμονίας, ἥτις ἀπομακρύνεται ἐκπνέουσα.

Ἦδη τὸ πᾶν σιγᾷ! χαῖρε, οὐρανία μάγισσα, χαῖρε!»

Μετὰ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῶν ποιητικῶν ἔργων τοῦ ὁ Βάλτερ Σκόττ ἐδημοσίευσεν διαλείποντως τὸν Ῥοκεβὺ, τὸν Λόρδον τῶν Νήσων, Ἀρόλδον τὸν ἀδάμαστον, κατώτερα βεβαίως τῶν προγενεστέρων ποιητικῶν ἔργων του, οὐδ' ἐμποιήσαντα τοσαύτην συγκίνησιν, ὅσῃν ὁ Μαρμίων καὶ ἡ Νύμφη τῆς Λίμνης. Τὸ πρῶτον τῶν ποιημάτων τούτων, καίτοι κατ' ἀρχὰς μετὰ μεγάλου κρότου ἐγένετο ὑποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, δὲν ἦτο ἄξιόν τῆς τιμῆς ταύτης, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός βαθμυδὸν ἠλαττώθη· ἀλλ' ἰδίως διακρίνεται ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἥρωος διὰ τὸ δραματικὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ὑποκρίνεται, ἐν τῶν ὡραιότερων πλασμάτων τῆς ποιητικῆς γραφίδος τοῦ Βάλτερ Σκόττ. Περὶ δὲ τῶν δύο ἐτέρων ποιημάτων κρίνομεν περιττὸν ἰδιαίτερον νὰ ποιήσωμεν λόγον, ἀφοῦ οἱ ἀναγνώσται τοῦ Ἰλισσοῦ ἐχουσιν αὐτὰ ἐνώπιόν των. Εἶναι τοσοῦτον καλλιτεχνικὰ καὶ πλήρη δραματικῶν περιπετειῶν, εἶναι τοσοῦτον γνησία καὶ ἀληθῆς ἀντανάκλασις τῆς ἰδιοτύπου Σκωτικῆς χώρας, ὅπως πάντα τὰ ἔργα τοῦ Βάλτερ Σκόττ. Ἐπιπνέει ὑπ' αὐτῶν ἡ αὔρα τῶν ὁρέων τῆς Σκωτίας, διαφαίνεται ἀληθῆς καὶ ἀπροσποίητος ἡ φύσις τῆς μητρὸς τῶν Βάρδων, ἡ μελαγχολικὴ καὶ ὀμιχλώδης Καληδονία. . . .

Ἦρχουν τὰ ποιήματα ταῦτα ὅπως ἀναβιβάσωσι τὸν Βάλτερ Σκόττ εἰς ἐπίζηλον ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Παρνασσῷ θέσιν· ὁ ἔξοχος ποιητὴς ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς συνομιλίας πάντων καὶ αὐτῶν τῶν λεγομένων κριτικῶν, οἵτινες ἀνεμνησκοντο αὐτοῦ, ὅπως διαμορφωθήσῃ τὴν ποιητικὴν ἀξίαν του, ἀλλὰ τὰ βέλη ταῦτα τῆς κριτικῆς κατ' οὐδὲν ἴσχυον, ὅπως καταβιβάσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς περιωπῆς, εἰς ἣν τὸν ἀνεβίβασε τῆς Μούσης ἡ εὐνοία, καὶ ἡ

δόξα τὸν ἔστρεψε μὲ τὸν ἀκήρατον καὶ περι-
λαμπῇ αὐτῆς στέφανον

Ἄλλ' ἤδη νέον μετέωρον πλησιφαῆς καὶ
ἀγλᾶδὸν σέλγος καταυγάζον, ἀνέτελλεν ἐπὶ
τοῦ φιλολογικοῦ οὐρανοῦ τῆς Ἀγγλίας.
Ἐκτακτον φαινόμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς
καθολικῆς φιλολογίας, συγκινήσαν τοὺς συγ-
χρόνους του ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ποιητῆς εἰς
οὐδὲν ἔθνος τοῦ κόσμου, καρδία ζοφερά καὶ
συντετριμμένη, τῆς ὁποίας τὰ αἰσθήματα
τὰ παράδοξα καὶ μυστηριώδη διήγειραν
τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἐκπληξιν ἀνὰ πᾶ-
σαν τὴν Εὐρώπην, ἀνὴρ ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς
φιλολογίας ὅλων τῶν ἐθνῶν, ἀνυψωθείς μέ-
χρι λατρείας ὑπὸ τῶν φίλων του, συκοφαν-
τηθεὶς θανασίμως ὑπὸ τῶν ἐναντίων του,
μὴ τιμηθεὶς ἐπαξίως ὑπὸ τῆς πατρίδος του,
ἐπλανᾶτο ἀενάως μακρὰν τῶν ἀκτῶν αὐ-
τῆς, κατὰ τῆς ὁποίας πολλάκις κεραυνοβό-
λους ἐξήνεγκεν ἀποστροφὰς ἐν τοῖς ποιήμα-
σιν αὐτοῦ. Πολλάκις παραπονούμενος κατὰ
τῆς πατρίδος του ἔλεγεν : ἂν πάντα τὰ
περὶ ἐμοῦ λεχθέντα εἶναι ἀληθῆ, εἶμαι ἀνά-
ξιός νὰ ἐπανίδω τὴν Ἀγγλίαν· ἂν δὲ πάντα
τὰ λεχθέντα εἶναι συκοφαντία, ἡ Ἀγγλία
εἶναι ἀνάξια νὰ μὲ ἐπανίδῃ. Οὕτως ὁ
δυστυχὴς ποιητῆς ἔφυγε τὰς ἀστόργους
ἀγκάλας τῆς Ἀλβιόνος, πλάνης ῥαψωδῆς
ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης, καταπραύνων τὰς
βασάνους ἀγωνιώσης καρδίας μὲ τὸ γλυκὺ
βαυκάλημα τῶν κυμάτων, μὲ τὴν ἀγρίαν
κραυγὴν τῆς τρικυμίας, μετὰ τῆς ὁποίας
ἀνεμιγνύετο ἡ ὑψηλὴ κραυγὴ τῆς ἀπελπι-
σίας, ἐξερχομένη ἀπὸ τὰ ἔγκατα τεθραυσμέ-
νης ψυχῆς. Ἰπὸ τὸν αἰωνίως διαυγῇ καὶ
μαρμαίροντα οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος, παρὰ
τὰς στήλας τοῦ Παρθενώου ἐκάθησε πολ-
λάκις σκυθρωπὸς καὶ σύννους ὁ ἐνθεὸς ποιη-
τῆς, ἐκεῖ ἀπήγγειλε τὴν φοβεράν κατάραν
τῆς Ἀθηνᾶς, ἐκεῖ ἐσχεδίασε τὸν Γκιλαούρ· ἐν-
ταῦθα ἐν τῇ παλαιᾷ κοιτίδι τῆς ποιήσεως
καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἔγραψε τὰς ὠραιότε-
ρας στροφὰς τοῦ ποιήματος τοῦ Σιλδ-Ἀ-
ρόλδου· ἐθρήνησεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὴν πτώ-
σιν αὐτῆς καὶ ὠνειροπόλησε τὸν Ῥιένζην,
καὶ ἔχυσε δάκρυα ἐπὶ τῆς θλιβερᾶς μνή-
μης τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Τάσσου· ἐρείπιον
τῆς ὀδύνης ἐπλανᾶτο αἰείποτε ἐπὶ τῶν ἐ-
ρειπίων τῆς εὐκλείας· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ

ἦτο συμπαθὴς καὶ θλιβερά ὡς τὸ ἐν τοῖς
ἐρειπίοις ἐν τῇ σιωπῇ τῶν νυκτῶν θρηνη-
δοῦν αἰολόχορδον· οὐδεὶς ποιητῆς τοῦ δεκά-
του ἐννάτου αἰῶνος ὑπῆρξε τόσῳ μέγας καὶ
τόσῳ δυστυχὴς· ἡ Εὐρώπη τὸν ἀπεθαύμαζεν
ἐνθουσιώδης, ἐνῶ ἡ ἀριστοκρατία τῆς Ἀγ-
γλίας τὸν ἀπεκήρυττεν, ἐκφέρουσα τὰς με-
γαλητέρας συκοφαντίας κατὰ τοῦ ἰδιωτι-
κοῦ βίου του ⁽¹⁾· ἦτο παράδοξον κρᾶμα δια-
φόρων ἐξόχων προτερημάτων· ἂν αὐτῷ
συνεκεντροῦντο, κατὰ τὴν εὐφυᾶ ἔκφρασιν
τοῦ Philarète Charles ἡ εἰρωνεία τοῦ Βολ-
ταίρου, ὁ μυστικισμὸς τοῦ Σχέλλεη, ἡ ὑπὸ
τοῦ Γκαίτε ἐν τῷ Βερτέρῳ πρεσβευθεῖσα
εἰδωλολατρεία τῆς φύσεως, ὁ σκεπτικισμὸς
τοῦ Bayle, ἡ πένθιμος ἔξαρσις τοῦ Γιούγγ

(1) Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Βύρωνος αἰείποτε
ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον μυρίων συκοφαντιῶν
καὶ ἐπικρίσεων· ὁρμώμενοι ἀπὸ τῶν ποιημά-
των αὐτοῦ, ὧν τινα ἔχουσι σκανδαλώδεις ὑπο-
θέσεις, συγγραφεῖς τινες ἠθέλησαν νὰ ὑποστη-
ρίξωσιν, ὅτι ἐν αὐτοῖς ὁ Βύρων περιγράφει τὸν
βίον του· μωρὰ ἰδέα τὸν οἶκτον μόνον διεγεί-
ρουσα! . . . Ὁ Βύρων ὑπῆρξε δυστυχὴς ἐν τῷ
ἰδιωτικῷ αὐτοῦ βίῳ τῶνόντι· ἀλλὰ τίς δύναται
νὰ διεισδύσῃ εἰς τὰ ὕδατα τῆς οἰκογενείας, ὅ-
πως ἀνακαλύψῃ τὰ αἷτια τῆς δυστυχίας τοῦ
ποιητοῦ; Ὅ, τι ἔπλασε καὶ ὑπεστήριξεν ἡ κα-
κοήθης συκοφαντία τῶν συγχρόνων του εὐγενῶν,
οἵτινες τὰς ἐλαχίστας αὐτοῦ παρεκτροπὰς προσ-
επάθησαν νὰ μεγεθύνωσι καὶ νὰ παραστήσωσιν
ὡς τοσαῦτα ἐγκλήματα, εἶναι ἄδικον νὰ ζητῇ
τις νὰ ἰσχυρίζηται καὶ σήμερον, περιγράφων τὸν
βίον ἐνὸς ἀνθρώπου ἀφορμὴν λαμβάνων ἀπὸ
τὰς συκοφαντίας τῶν ἑνεκα διαφόρων λόγων
δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένων. Εἶναι γνω-
στὸν πόσον, διαρκοῦντος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτη-
σίας ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνος, ὁ Βύρων
λυσσώδως κατεσυκοφαντήθη ὑπὸ τῶν Αὐστρια-
κῶν ἐφημερίδων διὰ τὰ ὑπὲρ Ἑλλάδος φρε-
νήματα αὐτοῦ . . . Ἐγράψαμεν τὴν σημείωσιν
ταύτην, ὁρμώμενοι ἀπὸ τοῦ νέου συγγράμ-
ματος τῆς Ἑρρίέτης Στόδης περὶ Βύρωνος, περὶ
οὗ τόσος ἐγένετο πρὸ τινος λόγος ἐν τῷ Ἀγ-
γλικῷ τύπῳ. Ἡ κυρία Στόδη διατείνεται ὅτι,
ὅσα περὶ τοῦ βίου τοῦ Βύρωνος σκανδαλώδη
γράφει, ἐπληροφορήθη παρὰ τῆς συζύγου τοῦ
ποιητοῦ, μεθ' ἧς, ὡς γνωστὸν, διεζεύχθη ὀλίγον
μετὰ τὸν γάμον του χρόνον διὰ λόγους ἀγνώ-
στους. Ἀπορον πῶς ἡ κυρία Στόδη ἐπέισθη
εἰς τὰς πληροφορίες τῆς δυσηρεστημένης συ-
ζύγου τοῦ Βύρωνος· ἀπορον πῶς δὲν ἐδασά-
νισε τὰς εἰδήσεις ταύτας, πρὶν ἢ παραδώσῃ αὐ-
τὰς εἰς τὴν δημοσιότητα, ἢ εὐαγγελικῇ συγ-
γραφῇ τῆς Καλύθης τοῦ Θωμᾶ! . . .

ὁ περιλαμπής χρωματισμός τῆς Στάελ καὶ ἡ παθητικὴ εὐγλωττία τοῦ 'Ρουσσώ. Τοιοῦτον ἦτο τὸ τηλαυγές ἄστρον, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ ἀμαυρώσῃ τὸ φιλολογικὸν σέλας πάντων τῶν συγχρόνων του, καὶ τὸ ὁποῖον εἴμαρτο νὰ δύσῃ τέλος ἐν τῇ μαρτυρικῇ γῇ τοῦ Μεσολογγίου, ἐν τῷ μέσῳ τῶν καπνῶν τῆς μάχης, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν τηλεβόλων, ὅπου ἠγωνίζετο ὑπὲρ παλαιᾶς θεότητος τῆς ἡρωίδος γῆς — τῆς ἐλευθερίας. —

Σύγχρονοι ἢ ὀλίγον προγενέστεροι ποιηταὶ τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Βάλτερ Σκὸττ κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ἐνδοξον ταύτην ἀκμὴν τῆς ποιήσεως ἦσαν ὁ Burns, Σκῶτος χωρικός, τοῦ ὁποίου τὰ περιπαθῆ ἄσματα, ὅτε μὲν τὸν οἶνον καὶ τὴν ἡδονὴν ἀποπνέοντα, ὅτε δὲ τὴν πικρίαν τῆς σατύρας ἢ τὸ πένθος τοῦ ἐλεγείου βαθεῖαν ἐνεποιοῦν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῶν συγχρόνων του· ὁ Κούπερ τρυφερὸς καὶ περιπαθής, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὁποίου πεντήκοντα εἶχον διέλθει χειμῶνες, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐγένετο γνωστός τῷ κοινῷ ὡς ποιητής, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ λογικὸν ἐβλάβη κατόπιν· ὁ Κράβδης, διακρινόμενος διὰ τὸ μισάνθρωπον τῶν ιδεῶν ἐν ταῖς ποιήσεσιν αὐτοῦ· ὁ Campbell, ὁ Southey, ὁ Wordsworth καὶ οἱ λοιποὶ ποιηταὶ τῆς Λιμναίας Σχολῆς, ἀπὸ τῶν χαριεσσῶν καὶ ποιητικῶν ἐμπνεόμενοι λιμνῶν τῆς Ἀγγλίας, τὰς ὁποίας ἐψάλλον, παρὰ τὰς ὁχθὰς αὐτῶν διαμείνοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· ὁ Θωρᾶς Μοῦρ φίλος τοῦ Βύρωνος, Ἰρλανδὸς φιλόπατρις, θρηνήσας τὴν ἀτυχῆ πατρίδα του διὰ περιπαθῶν ἁσμάτων, ἅτινα θὰ ζήσωσιν ὅσον καὶ ἡ ποιητικὴ καὶ ὠραία πατρίς του, ἡ *χλοερὰ Ἐρίνη* μετὰ τρυφερότητος καὶ ἡδυπαθείας ὑμνήσας τοὺς ἔρωτας τῶν Ἀγγέλων, χαριέστατον βιβλικὸν ποίημα, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ ποιητικὸν ἀριστούργημα, ἡ Δάλλα Ροῦχ, Ἰνδικὴ ἐμπνευσις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ ὠραιότερα τῶν ποιημάτων τοῦ Βύρωνος, ὅστις, καθὰ λέγεται, χάριν τοῦ φίλου του Μοῦρ κατέστρεψεν ἰδικὸν του ποίημα 'Ινδικῆς ὑποθέσεως' καὶ τέλος ἡ ἀτυχὴς ἐκείνη ξυνορίς, ὁ Keats καὶ ὁ Shelley, ὧν ὁ πρῶτος διάπυρος λάτρης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς θρησκείας, τῆς θρησκείας ἐκείνης

τοῦ ὠραίου καὶ τῆς ποιήσεως, νεαρώτατος ἀπέθανεν ἐξ ὀδύνης καὶ μαρασμοῦ, ὁ δὲ δεύτερος, ὁπαδὸς τοῦ πανθεισμοῦ τοῦ Σπινόζα, ὡς ποιητῆς τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ δραματικοῦ ποιήματος ἡ βασίλισσα Μὰθ, καταδιωχθεὶς ἐν Ἀγγίᾳ ἐνεκα τῶν δοξασιῶν του ταύτων, μετέβη εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖ παραπλέων ποτὲ τὰς διαγελώτας αὐτῆς παραλίας ἐγένετο θῦμα τῆς τρικυμίας, τὸ δὲ σῶμα του ἐκβρασθὲν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ ἀνευρεθὲν, παρεδόθη εἰς τὰς φλόγας ὑπὸ τοῦ Βύρωνος· τοιοῦτος ἦτο ὁ πόθος αὐτοῦ ζῶντος ζηλώσαντος τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐκήδευον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες... Ἀτυχεῖς ποιηταὶ! οἵτινες ἐμελλον ἴσως νὰ καταστῶσιν ἐφάμιλλοι τοῦ Βύρωνος· κοιμῶνται ἤδη τὸν ἀνέγερτον τῆς αἰωνιότητος ὕπνον ἐν τῷ προτεσταντικῷ τῆς Ῥώμης κοιμητηρίῳ!...

Τοιαύτη ἦτο τότε ἡ φιλολογία ἐν Ἀγγλίᾳ· ἅπαντα τὰ ἔξοχα ἐκείνα ποιητικὰ πνεύματα, ὧν τινα ἀνωτέρω ἀπηριθμήσαμεν, ἐξέλιπον ἀμαυρωθέντα πρὸ τῆς φήμης τοῦ Βύρωνος, ἥτις διαπεράσασα τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, ταχύπτερος διεδίδετο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἡπειρόν· ὁ ποιητῆς τοῦ Μαρμίωνος καὶ τῆς Νύμφης τῆς Δίμνης εἶδεν ἑαυτὸν λησμονούμενον σχεδόν· ἄλλος θεὸς ἀνέτελλεν ἤδη· ἔξοχος ποιητικὸς νοὺς συνετάραττε καθ' ὁλοκληρίαν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, καταπεπληγμένων καὶ παρασυρομένων ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας του... Δὲν ἐφθόνησε, δὲν ἐμίσησεν ὁ 'Μαψωδὸς τῆς Σκωτίας τὸν μέγαν ἀντίπαλόν του· τὸ οὐτιδανὸν καὶ χαμερπὲς πάθος τοῦ φθόνου μόνον εἰς ταπεινὰς καρδίας βλαστάνει· ὁ αἰσθανόμενος ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐλαχίστην ἀξίαν, ἐκείνος ὅστις ἤκουσε τὰ στήθη του ἀναπάλλοντα εἰς τὴν πνοὴν ὑψηλῶν καὶ γενναιοφρόνων ιδεῶν, οὐδέποτε θέλει αἰσθανθῇ ἐν αὐτοῖς ὑποβόσκοντα τὸν σκώληκα τοῦ φθόνου καὶ τῆς μοχθηρίας· μόναι αἱ καχεκτικαὶ καὶ φθισιῶσαι ἐκείναι διάνοιαι, αἱ παγετώδεις ἐκείναι καρδίαι, ποταποὶ Ζωῖλοι, ἐπικριταὶ πάσης ὑπερυψῆς καὶ ἀξίας διεκρίθησαν αἰετοῦ ποτε ἐπὶ τῇ ἰκανότητι ταύτῃ τῆς ἀνικανότητος... Καὶ ἀνήρτησε τὴν ἄρπαν τοῦ Βορρᾶ ἐπὶ τῆς ἰτέας ὁ ποιητῆς, ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν μυθιστοριογραφίαν, στάδιον ἐξίσου

ώραιον, ἐξίσου ποιητικόν, τὸ ὁποῖον ἐμελλε
μᾶλλον ν' ἀπαθανατίσῃ καὶ ν' ἀναδείξῃ αὐ-
τὸν ἐφ' ἀμύλλον τοῦ Σεξπήρρυ κατὰ τὴν δό-
ξαν, καὶ τὸν μέγιστον τῶν μυθιστοριογρά-
φων τοῦ αἰῶνος. Ὁ πεζὸς λόγος ὅσον καὶ
ἂν ᾖ κατώτερος τῆς ποιήσεως κατὰ τὴν
ἐξαρσιν, κατὰ τὸν ἐνθουσιασμόν, κατὰ τὸ
γόητρον, ὅ, περ διεγείρει ἡ μελωδία τοῦ μέ-
τρου, οὐχ ἥττον ἔχει τινὰ προσόντα, ὧν
στερεῖται ἡ ποίησις· ὁ ποιητὴς καίπερ ἐπὶ
τῶν πτερύγων τῆς ποιήσεως δυνάμενος ν' ἀ-
νυψωθῇ εἰς κόσμον ὑψηλότερον καὶ περιπα-
θέστερον, ἐν τούτοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον,
ὅσῳ ἐξοχος καὶ ἂν ᾖ, δεσμεύεται ὑπὸ
τῆς ὁμοιοκαταληξίας, ὁμοιάζων πρὸς τὸ
πτηνόν, τὸ ὁποῖον εἶναι δεδεδεμένον ἀπὸ τῶν
ποδῶν ὑπὸ κλωστῆς, ἥτις κωλύει αὐτὸ νὰ
πτερυγίσῃ πρὸς τὸ ἄπειρον πεδῖον τοῦ οὐ-
ρανοῦ· ἡ ποίησις, ὅπως ἡ ἀξία τοῦ ὀνόμα-
τός της, ὀφείλει οὐδὲ τροχίαν νὰ παρεκ-
κλίνῃ ἀπὸ τὴν ἐνθεον αὐτῆς πτῆσιν, αἰείποτε
ἀδρᾶ καὶ ὑψίφων, σελαγίζουσα τὸ εὐφρό-
συνον σέλας τῶν ἀστέρων, πρὸς ἃ τείνει,
ἀποπνέουσα τὴν θεσπεσίαν τῆς ιδέας αὐραν,
ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς ὁποίας πτερυγίζει· ἀλλ' ὁ
πεζὸς λόγος κατώτερος ἀναμφιδόλως τῆς
ποιήσεως καθ' ὅλα, οὐχ ἥττον ἔχει εὐρύτερα
τὰ ὅρια, καίτοι οὐχὶ τόσῳ ἀδρᾶ καὶ ὡ-
ραῖος ὡς ἡ ποίησις· ὁ πεζογράφος δὲν εἶναι
ὑπόχρεως αἰωνίως νὰ αἰρῇται αἰθέριος πρὸς
τῶν οὐρανῶν τὰς ἀπείρους ἐκτάσεις ὡς ὁ
ποιητὴς, δύναται νὰ ᾖ καὶ ταπεινότε-
ρος, παρατηρῶν καὶ ἐξεταζὼν μετὰ φιλοσό-
φου ὄντως ὀφθαλμοῦ πάντα τὰ προσπίπτον-
τα ἀντικείμενα, οὐδαμῶς πεζόμενος ὑπὸ
τὴν δυσάρεστον πέδην τοῦ μέτρου ἢ τῆς
ὁμοιοκαταληξίας. Καὶ μή τις ὑποθέσῃ ὅτι
ὀνομάσαντες τὸν πεζὸν λόγον ταπεινότερον
τῆς ποιήσεως, ἀρνούμεθα ὅτι πολλοὶ πεζο-
γράφοι ὑπῆρξαν ὑψιπετέστεροι πολλῶν με-
γάλων ποιητῶν· ὁ πεζὸς διάλογος τοῦ
Πλάτωνος εἶναι ποιητικώτερος, εἶναι μελω-
δικότερος τοῦ ἐμμέτρου διαλόγου τοῦ Σο-
φοκλέους· ὁ πεζὸς λόγος τοῦ Βοσσουέτου,
τοῦ Φενελῶνος καὶ τοῦ Σατωδριάνδου πνέει
μεῖζονα ποίησιν καὶ ἀρμονίαν καὶ ὕψος ἢ ἡ
ποίησις τῶν συγχρόνων αὐτοῖς ποιητῶν·
ὡσαύτως εἰς τὰ πεζὰ μυθιστορήματα τοῦ
Βάλτερ-Σκόττ ἐπιπνέει ἡ ἀφέλεια, ἡ ἐπικὴ

καὶ ἥρεμος διήγησις, τὴν ὁποίαν δύναται τις
νὰ αἰσθανθῇ, ἀναγινώσκων τὴν Ὀδύσειαν,
τὴν Αἰνείαδα ἢ τὴν Ἠλευθερωμένην Ἱερου-
σαλήμ· ὁ Βάλτερ-Σκόττ δὲν εἶναι μόνον
ἁπλοῦς μυθιστοριογράφος, περιγράφων τὰ
ἥθη, τὰ γεγονότα ὠρισμένης ἐποχῆς· ὑπὸ
τὴν γραφίδα αὐτοῦ πάλαι ζῶσα καὶ ἀλη-
θῆς ἡ ἐποποιία, ἀπεικονίζεται διὰ ζωηροῦ
χρωματισμοῦ ἢ φυσικῆ κατάστασις ἐποχῆς
πρωτογόνου καὶ ἡρωϊκῆς, ὁποία ὀφείλει νὰ
ᾖ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἐποποιίας· διὰ τοῦτο
τοῦ Βάλτερ-Σκόττ τὰ μυθιστορήματα,
προϊόντα ἐθνικῶν παραδόσεων, θέλουσιν ἐπι-
ζήσει ὅσον καὶ ἡ Σκωτία, τῆς ὁποίας τὸν
παρελθόντα βίον διαγράφουσι, διότι ταῦτα
εἶναι ἀληθεῖς ἐποποιίαι, διότι εἶναι τηλε-
φανεῖς ἀνταύγειαι μεμακρυσμένης ἐποχῆς,
ἥτις αἰωνίως θέλει διαλάμπει εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν τῆς ἀνθρωπότητος...

Ὀλίγος παρήλθε χρόνος ἀπὸ τῆς ποιητικῆς
ταύτης σιγῆς τοῦ ῥαψωδοῦ τῆς Σκωτίας καὶ
ἀνωνύμως ἐδημοσιεύετο μυθιστορία. Τὸ βι-
βλίον τοῦτο ἐγένετο ὑποδεκτὸν ὑπὸ τοῦ Ἀγ-
γλικοῦ κοινοῦ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ
καὶ ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ ἐγένοντο ὑπο-
δεκτὰ καὶ τὰ ὠραιότερα τῶν ποιημάτων
τοῦ Βύρωνος· ἡ μυθιστορία ἐλέγετο *Βαβερ-
λεῦ*· ὁ συγγραφεὺς προὔτιμῃσε καὶ πάλιν
τὸ γόητρον τοῦ ἀγνώστου, τὸ ὁποῖον ἄλ-
λως τε κατὰ μέγα μέρος ἐσωζεν αὐτὸν ἀπὸ
κριτικῶν κακῆς πίστεως, ὁποῖαι ἦσαν τότε
οἱ περὶ τὴν ἀ' Ἐπιθειώρησιν τῆς Ἰδιμβοῦρ-
γης». Διὰ ποιητὴν καὶ διὰ πάντα ἐν γένει
συγγραφεῖα ὁ πέπλος τοῦ ἀγνώστου ἔχει
πολλὰ θέλγητρα... Πόσον τερπόμεθα, ὅτε
ἐν θερινῇ νυκτὶ ῥεμβώδεις καθήμενοι παρὰ
κοιμωμένην παραλίαν, ἐνωτισθῶμεν αἴφνης
μακρὰν ἐπὶ τῶν γαληνίων κυμάτων μελω-
δίαν μουσικῆς ἐξερχομένης ἀπὸ λέμβου ἐπὶ
τῆς θαλασσης πλεούσης, τὴν ὁποίαν μόλις
διαβλέπομεν! ὁποῖαν ἀμύθητον ἡδονὴν διε-
γείρει ἐν ἡμῖν τὸ οἶονεῖ ἐκ τῶν κυμάτων
ἐξερχόμενον τοῦτο ἄσμα! εἰς ὁποίας εὐαρέ-
στους ἐντυπώσεις καὶ ὀνειροπολήσεις βυ-
θίζει ἡμᾶς! Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ λέμβος πλη-
σιάζει πρὸς τὴν ἀκτὴν· βλέπομεν ἐν αὐτῇ
ἀνθρώπους· τὸ ἄσμα ἔπαυσε νὰ ᾖ ὡραῖον·
δὲν εἶναι πλέον ἡ μαγικὴ συμφωνία τῶν
ποντιάδων νυμφῶν, ὅπως ἡ φαντασία ἡμῶν

ἤρεσκετο νὰ πλάττῃ· εἶναι ὁ δεῖνα φίλος ἡμῶν ἐν τῇ λέμβῳ. ὦ! τὸ ἄσμα εἶναι μόνον, εἶναι παράφωνον· ἐλέγχουμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πῶς τοσοῦτον μᾶς εἶχε θέλξει πρὸ ὀλίγων μόλις στιγμῶν... Ἰδοὺ τὸ θέλητρον τοῦ ἀγνώστου, ἀναγνώστα... οὐδέποτε ἡ κοινωνία ὑπῆρξε δικαία καὶ σώφρων πρὸς τοὺς συγχρόνους της· καὶ μόνος ὁ θάνατος ἔρχεται εὐγενῆς ἐκδικητὴς τῶν θυμάτων τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ἀγνωμοσύνης!...

Γ'.

Ὅπως ὅλοι οἱ σύγχρονοι ποιηταὶ ἐξηφανίσθησαν πάραυτα ἀπέναντι τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ ποιητοῦ τοῦ Σιλβ-Αρόλδου καὶ τοῦ Δὸν Ζουάν, ἐνώπιον τῆς ἀνατολῆς τοῦ Βαβερλέυ κατεφάνη ἡ σμικρότης τῶν ἔργων τῶν τότε μυθιστοριογράφων, οἵτινες ἐκόντες ἄκοντες ὑπεχώρησαν εἰς τὸν ἑνδοξον ζωγράφον τῆς Σκωτίας.

Τὸ πρῶτον μυθιστορικὸν αὐτοῦ ἔργον ἦτο ὅντως ἐξοχόν· ἐνθουσιώδης καὶ ἐπενφημῶν ὑπεδέχθη αὐτὸ ὁ ἔμμουσος κόσμος τοῦ βασιλείου τῆς μεγάλης Βρεττανίας. Ἀλλὰ τίς ἦτο ἄρα ὁ ἄγνωστος συγγραφεὺς τοῦ ἀριστουργήματος τούτου; Ὅλων τὰ ὄμματα, ὅλων αἱ καρδίαι ἐστράφησαν πρὸς τὸν ποιητὴν τοῦ Μαρμίωνος. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ τότε βασιλεύων τῆς Ἀγγλίας ἠρώτησε τὸν Βάλτερ-Σκόττ, ἂν ἀληθῶς οὗτος ἦτο ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βαβερλέυ· ἀρνούμενος δὲ αὐτῷ εὐγενῶς καὶ μετριοφρόνως, ὁ βασιλεὺς ἀπήντησε μειδιῶν :

Χαίρω διότι ἐν τῷ βασιλείῳ μου ἔχω δύο τόσο ἐξόχους συγγραφεῖς, τὸν τοῦ Μαρμίωνος καὶ τὸν τοῦ Βαβερλέυ.

Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο τὸ τοσοῦτον συγκινήσαν, ἀλληλοδιαδόχως διεδέχοντο ἐξοχὰ ἔργα τῆς καλλιτεχνικῆς γραφίδος τοῦ συγγραφέως. Τὸν Βαβερλέυ διαδέχθησαν ὁ Γουὲς Μάννερικ, ὁ Ἀρχαιολόγος, οἱ Καθαρισταὶ τῆς Σκωτίας, ἡ Εἰρκτὴ τῆς Ἐδιμβούργου, ἡ Νύμφη τοῦ Λάμερμουρ, ὁ Ἰθακῶν, τὸ ἐπικώτερον ἀναμφισβόλω τῶν μυθιστορικῶν ἔργων τοῦ Βάλτερ-Σκόττ, διὰ θαυμασίας γραφίδος ἀπεικονίζον τὰ ἦθη καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν χρόνων ἐκείνων,

οὓς περιγράφει· εὐφρόσυτον θέλητρον ἀπὸ πνέουσιν αἱ περιγραφαὶ αὐτοῦ, αἱ ἐπικαὶ διηγήσεις, τὰ ἐπεισόδια τὰ τοσοῦτον πλουσίως ἐγκατεσπαρμένα ἐν τῷ ἐπικῷ τούτῳ μυθιστορήματι· ἡ εἰκὼν τῆς Ἰουδαίας Ῥεβέκκας εἶναι ἀριστουργήμα τέχνης· ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν γραφίδα τοῦ ἡ ἐξεικονιζομένη κόρη λαλεῖ· νομίζει τις ὅτι ἀρτίως ἐξῆλθεν ἀπὸ ἀνατολικὸν χαρέμιον, καλλιστέφανος καὶ μῦρα πνέουσα ἀνατολικῆς ἀβρότητας καὶ ἡδυπαθείας :

« Ἡ Ῥεβέκκα ἐπεδείκνυν ἐπιτηδεῖως τὸ ἀνάστημά της ἐντελὲς κατὰ τὴν συμμετρίαν, μετ' Ἀνατολικῆς οὕτως εἰπεῖν ἐπιδεξιότητος, κατὰ τὸ ἔθος τῶν γυναικῶν τοῦ ἔθνους της. Ὁ ἐκ κιτρίνου σπηρικοῦ κεφαλόδεσμός της ἤρμοζεν εἰς τὴν ἀμαυρὰν αὐτῆς χροιάν. Ἡ μαρμαρυγὴ τῶν ὀφθαλμῶν της, τὸ ὑπερήφανον τόξον τῶν ὀφρύων της, ἡ ρίς αὐτῆς ἐπικαμπῆς ἐντελῶς ἐτχηματισμένη, οἱ δίκην μαργαριτῶν λευκάζοντες αὐτῆς ὀδόντες, οἱ ἐλικοειδεῖς αὐτῆς βόστρυχοι ἀφειδῶς καταπίπτοντες ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τοῦ χιανώδους αὐτῆς τραχήλου ὡς πλουσία ποδῆρης σπηρικὴ ἐσθῆς, ἀνάμικτος ἄνθεσιν, πάντα ταῦτα ἀπετέλουν σύναλον θελγήτρων, μηδαμῶς ὑποχωροῦν εἰς τὰς ἡδυπαθεῖς παρθένας, ὑφ' ὧν ἡ καλὴ Ἰουδαία ἦτο περικυκλωμένη.

« Στηθοδεσμίαι ἐκ χρυσοῦ καὶ μαργαριτῶν περιέβαλλε τὸ ἀνάστημα τῆς Ῥεβέκκας ἀπὸ τοῦ λαίμου μέχρι τῆς ζώνης, διηνοίγετο πρὸς τὸ ἄνω μέρος, ἐπιτρέπουσα νὰ φαίνηται ἀδαμάντινον περιδέραιον κεκοσμημένον δι' ἐνωτίων ἀνεκτιμήτου ἀξίας. Πτερὸν στρουθοῦ προσήρτητο δι' ἀδαμαντίνης πόρπης εἰς τὸν κεφαλόδεσμον τῆς θυγατρὸς Σιών, ἥτις ὁμοίαζε πρὸς τὴν νύμφην τοῦ Ἀσματος τῶν Ἀσμάτων... »

Τὸν Ἰθακῶν διεδέχθησαν ὁ Ἀββᾶς, τὸ Μοναστήριον, ὁ Πειρατής, αἱ Περιπέτειαί τοῦ Νεῖγελ, ὁ Κρόμβελλ καὶ πλείστα ἄλλα, ἅτινα χάριν συντομίας παραλείπομεν, ἅπαντα ἐξοχα, ἅπαντα ἀντάξια τῆς δόξης τοῦ συγγραφέως των. Ἀπασα ἡ μεγάλη Βρεττανία καὶ μετ' αὐτῆς ἡ Εὐρώπη ἀπλήστως ἀνεγίνωσκον τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα, ἐν οἷς τοσοῦτον θαυμασίως περιγράφοντο τὰ ἦθη τὰ ἔθιμα, ἡ ἱστορία ἀ-

γνώστου τέως τόπου. «Εἶναι ἀληθέστερα τῆς Ἱστορίας ἔγραφε τότε ἔξοχος Γάλλος κριτικός. Ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος καλλομένης τῶν ἔργων τούτων συγκινηθεὶς, ἐνεπνεύσθη καὶ ἔγραψεν ὁ ἐξοχώτερος τῶν Γάλλων Ἱστορικῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὁ ἀτυχὴς Αὐγουστίνος Θιερρύ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ ἀριστούργημα: *Κατάκτησις τῆς Ἀγγλίας ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν*.... Οὕτως εὐδαίμων καὶ κλειζόμενος ὑπὸ συμπάσης τῆς Εὐρώπης ἔζη ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βαδερλάϋ, ἥρεμον καὶ γλυκὺν διάγων βίον ἐν Ἐδιμβούργῳ παρὰ τὰς ἀγκάλας ὡραίας συζύγου, τῆς Καρλόττας Καρπαντέ, ἧς ἡράσθη ποτὲ ἐν μιᾷ τῶν ἐκδρομῶν αὐτοῦ παρὰ τὰς λίμνας τῆς Κυμβερλάνδης ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἐξ ἧς ἔσχε τέσσαρα τέκνα, δύο υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας. Εἶχεν ἐτήσιον εἰσόδημα 10,000 λιρῶν στερλινῶν, καὶ κατάπλουτος ὢν εἶχεν ἀγοράσει ἀπεράντους γαίαις πλησίον τῆς Abbotsford ἐν Σκωτίᾳ, ὅπου ὠκοδόμησεν ἰδιορρύθμῳ λαμπρὰν καὶ μαγευτικὴν ἔπαυλιν καὶ ἄλλος ἐκτεταμένον, ἅτινα ἀνεπὸ λουν τὰ φανταστικά αὐτοῦ πλάσματα. Τίς βλέπων αὐτὸν δὲν θὰ ἀνωμολόγει, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ποιηταὶ μὴ διαβιούντες καὶ θινήσκοντες ἐν τῇ πείνῃ καὶ τῇ ταλαιπωρίᾳ;.... Φεῦ! ἄλλα ἐπέκλωθεν αὐτῷ ἡ μοῖρα καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐξεγερθεὶς, εὐρέθη ἄνευ χρημάτων, μόνον ὄλβον ἔχων τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν. Ἦτο συνέταιρος τοῦ βιβλιοπωλικοῦ καταστήματος τοῦ Ballantyne, τὸ ὅποιον πτωχεύσαν ἐν ἔτει 1826 κατέστρεψε τὴν περιουσίαν τοῦ Συγγραφέως. Εἶδεν ἑαυτὸν ὁ πολὺς ἤδη συγγραφεὺς τοῦ Ἰθανῶν καταβεβλημένον ὑπὸ τοῦ γήρους, πένητα· ἀλλὰ δὲν ἀπῆλπίσθη, ἀπεδέχθη τὴν συμφορὰν ταύτην μετ' ἀταραξίας ἀξίας εὐγενοῦς καὶ μεγάλης ψυχῆς. Ἀπεφάσισε νὰ ἐργασθῇ ἐν τῷ γήρατι ἥδη ἐπόθησε ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν Ἱστοριογραφίαν· ὁ γράψας μυθιστορήματα ἀληθέστερα τῆς Ἱστορίας ἐσκέφθη, ὅτι ἡδύνατο νὰ γράψῃ καὶ Ἱστορίαν ἀξίαν τῆς φήμης τοῦ ὑπὸ τῶν ἰδεῶν τούτων ὀρμώμενος μετέβη εἰς Λονδῖνον καὶ Παρισίους, ὅπως συμβουλευθῇ τὰ ἀρχεῖα τῶν ὑπουργείων πρὸς σύνταξιν Ἱστορίας τοῦ Ναπολέοντος, καὶ τότε κατὰ πρῶτον ὁ Βάλτερ-Σκόττ ἐγνώ-

σθη ὡς ὁ συγγραφεὺς τῶν μυθιστορημάτων, ἅτινα ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον συνεκίνουν ἅπαν τὴν Εὐρώπην, ὁ τέως ὑπὸ τὸν μαγικὸν τίτλον τοῦ *συγγραφέως τοῦ Βαδερλάϋ* καλυπτόμενος....

Οὕτως ἔλκῃς τὸ ὠραιότερον μέρος τοῦ φιλολογικοῦ σταδίου τοῦ Βάλτερ-Σκόττ. Καθίστατο ἤδη δημοτικὸς ποιητὴς ἐν τῇ πατρίδι του, ὅτε ἡ ἐπὶ τῆς φιλολογικῆς σκηνῆς ἐμφάνεια τοῦ Εὐρώωνος ἠνάγκασεν αὐτὸν, ὅπως παραιτήσας τὴν ποίησιν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μυθιστοριογραφίαν, στάδιον ἀνοίξαν αὐτῷ τῆς ἀθανασίας τὰς πύλας. Μετὰ τὸν Σεξπῆρον εἶναι ὁ μόνος κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸς ποιητὴς καὶ συγγραφεὺς τῆς Ἀγγλίας, εἰς οὗ τὰ συγγράμματα ἀληθῶς ἀπεικονίζεται μετ' ἀπαραμύλλου τέχνης ὁ φυσικὸς βίος, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων χρόνων τῆς Σκωτίας. Αἱ τέως ἐπικρατοῦσαι ἐν Ἀγγλίᾳ σχολαὶ τῶν μυθιστοριογράφων, ὧν προεξέρχον διάφοροι ἔξοχοι συγγραφεῖς, ὑπεχώρησαν εἰς τὸ ἱστορικὸν μυθιστόρημα τοῦ Βάλτερ-Σκόττ. Ἀναμφιδόλως ἡ σχολὴ αὕτη, ἧς ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βαδερλάϋ, ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ὁποίου ἐβάδισαν ἄλλοι τε μυθιστοριογράφοι ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Λύττων Βούλβερ, μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, ἃς ἀποδίδουσιν αὐτῇ οἱ πολέμοι τῆς σχολῆς ταύτης, εὐμοιρεῖ προτερημάτων, ὧν καθ' ὅλα κληρίαν στεροῦνται τὰ κακόζηλα ἐκεῖνα μυθιστορήματα, οἱ ὀγκῶδεις ἐκεῖνοι τόμοι, οἱ καθ' ἐκάστην δίκην δυσώδους πνοῆς ἐκπεμπόμενοι ἀπὸ τῶν τυπογραφικῶν ἐργοστασίων τῆς Γαλλίας· στείρα πάσης καλλιτεχνίας, ἄμοιρα σκοποῦ καὶ τέλους, οὐδὲν λέγοντα καὶ πολλὰ ἀδολεσχοῦντα, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐντίμων ἐξαιρέσεων, διέστρεψαν τὰ ἦθη, παρέλυσαν τοὺς κοινωνικοὺς δεσμοὺς, ἐχλεύασαν πᾶν αἶσθημα ἠθικῆς καὶ ἀρετῆς, ἐμβалόντα εἰς τὰς καρδίας ἀθώας νεότητος τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὸν δισταγμόν. Διὰ τοιαῦτα ἄτεχνα διανοητικὰ ἐξαμβλήματα ἔπρεπε νὰ εὐχνηθῶμεν τὴν πυρὰν πατρικῆς καὶ φιλοστόργου λογοκρισίας, ἃν ἡ λήθη εὐγενῶς ἐκδικουμένη δὲν ἐξηφάνιζεν ἅμα ἀνατέλλοντα τὰ καχεκτικά ταῦτα καὶ ἀκαλλῆ προϊόντα τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας. Ἦτο περιττὸς τῶνόντι καὶ παρὰ-

καιρος ὁ ζήλος οὗτος, ὃς ἐπεδείχθη καὶ παρ' ἡμῖν ἅμα τῇ ἀναγεννήσει τῆς πατρίδος περὶ τὴν εἰσαγωγὴν παντὸς ἀποβλήτου διανοητικοῦ προϊόντος τῶν ἐτπερίων λαῶν, πολιτογραφουμένου παρ' ἡμῖν, οἵτινες κατ' οὐδὲν ἐννοοῦμεν, οὐδόλως ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὰς πολυτόμους ἐποποιίας τῶν ὑπηρετῶν, τῶν θεραπευιδῶν, τῶν ἐταίρων, τῶν ληστῶν, λωποδυτῶν, τυμβωρύχων καὶ παντὸς τῆς ἐν Εὐρώπῃ κοινωνικῆς ὑποστάθμης καθάρματος. Τὰ τῆς ἱστορικῆς, ἠθολογικῆς καὶ ἐν μέρει κοινωνικῆς σχολῆς μυθιστορήματα κατ' ἐλάχιστον εἰσι γνωστὰ ἐν Ἑλλάδι, ἢ καὶ ἂν τινὰ τούτων μετεφράσθησαν, σήπονται ἐν ἐλλείψει ἀναγνωστῶν καὶ φθείρονται ὑπὸ τῆς κίνεως τῶν βιβλιοπωλείων, ἐνῶ ἑκατοντάδες τόμων ἀνουςίων βιβλίων εἶναι ἡ προσφιλεῖς μελέτη καὶ τὸ περιπαθὲς ἀνάγνωσμα ἀπείρου καὶ ἀθώας κοινωνίας. Τὸ ἡμέτερον ἔθνος νηπιάζον ἔτι, δεῖται στερεᾶς τροφῆς· τὰ καρυκεύματα ἀκολούθως παρατίθενται εἰς τὴν τράπεζαν δι' ἐπαγωγῶν καὶ κερκείων δελεασμάτων, διαφθειρόντων καὶ διάνοιαν καὶ καρδίαν δὲν ἀναπλάττονται, δὲν διορθοῦνται τὰ ἔθνη· ὁ μαρasmus, ἡ κοινωνικὴ κατὰ πτωσις ἐπέρχονται ταχέως, καταβάλλοντα τὸ κοινωνικὸν δένδρον πρὶν εἰσέτι ἀνδρωθῇ, πρὶν ἢ ἐκπέμψῃ βλαστοὺς θαλεροὺς καὶ πλήρεις ζωῆς καὶ εὐξίας. Εὐχόμεθα ἀπὸ ψυχῆς, ὅπως ἡ κατὰ χρῆσιν αὕτη ἡ λυμαινομένη τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν καταπαύσῃ ἢ μετριασθῇ τοῦλάχιστον. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἕνεκα τῶν νέων τῆς ἀνθρωπότητος ἀναγκῶν καὶ ἀπατήσεων δὲν εἶναι ἀρκοῦσα δι' ἡμᾶς διανοητικὴ τροφή τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν πατέρων ἡμῶν, ἡ τιμαλφὴς ἐκείνη κληροδοσία, ἣν κατέλιπον ἡμῖν οἱ ἡμίθεοι ἡμῶν πρόγονοι καὶ τῆς ὁποίας ὁ χρόνος συμπαθέστερος ἡμῶν ἐφείσθη, περισώσας ἀπὸ καθολικῆς καταστροφῆς, τότε καταφεύγοντες εἰς τὰς ξένους Εὐρωπαϊκὰς φιλολογίας ἃς ἐκλέγωμεν παρ' αὐτῶν, ἀπανθίζοντες ὅ,τι καλὸν καὶ εὐγενὲς κέκτηται, ὧν βρίθουσιν εὐτυχῶς, οὐχὶ δὲ διὰ παντὸς ἀποβλήτου καὶ δυσώδους διανοητικοῦ ἀποκυήματος φιλοδωροῦντες καὶ πλουτίζοντες τὴν πτωχὴν ἡμῶν ἔθνικὴν φιλολογίαν. Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ὀρμώμενοι εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν εἰσαγόμενα

παρ' ἡμῖν τὰ ἀριστουργήματα τῶν νέων φιλολογίων, τὰ ἱστορικὰ καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα ἐξόχων καὶ φιλολάων συγγραφέων, εὐχόμεθα νὰ παύσῃ ἡ ἡμετέρα ἀρτιγενὴς καὶ νηπιάζουσα ἔτι φιλολογία πλουτιζομένη καὶ τρεφομένη ὑπὸ τῶν μυθιστοριῶν τοῦ Δουμά, τοῦ Κώκ, τοῦ Τεφράλ καὶ τῆς συντροφίας, νὰ εἰσαχθῇ δὲ ἡ καλὴ μυθιστορία τοῦ Βάλτερ-Σκόττ, τοῦ Δίκινς, τοῦ Κούπερ καὶ λοιπῶν ἀγνώπτων παρ' ἡμῖν ἔτι, ὡς μὴ ὤφειλε, ἀξίων λόγων συγγραφέων· τότε ἡ μυθιστορία εἶναι ἀξία μνείας καὶ ἐκτιμήσεως, συντείνουσα εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ τὴν ἐξευγένισιν τῶν κοινωνικῶν ἠθῶν, τότε ἀληθῶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀ' ἐποποιία τῶν νεωτέρων λαῶν

Μετ' ὀλίγον ἐξεδόθη ἡ ἱστορία τοῦ Ναπολέοντος, χάριν τῆς συγγραφῆς τῆς ὁποίας, ὡς εἵπομεν, εἶχε μεταβῇ ὁ συγγραφεὺς εἰς Παρίσιους καὶ Λονδίνον· δυστυχῶς τὸ σύγγραμμα τοῦτο μετὰ μεγάλης ἐγένετο ψυχρότητος ὑποδεκτόν· ὁ ἔμμουσος κόσμος, ὅστις τοσάκις μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπεδέχθη τὰ προϊόντα τῆς διανοητικῆς ταύτης μεγαλοφυΐας, ἥκιστα εὐνοϊκῶς ἐξετίμησε τὸ νέον τοῦτο σύγγραμμα τοῦ συγγραφέως τοῦ Ἰβανώη· ὁ μυθιστοριογράφος ὁ γράψας μυθιστορήματα ἀληθέστερα τῆς ἱστορίας, ὑπέστη τὸ ἐναντίον, γράψας τὴν ἱστορίαν τοῦ Ναπολέοντος· ἀληθῶς ἡ ἱστορία αὕτη δὲν στερεῖται πλεονεκτημάτων τινῶν, ἀλλὰ ἐν ὀλιγίστῳ χρόνῳ γραφείσα χάριν ἀπλῆς χρηματολογίας μόνον, ἐλαχίστην ἔχει ἀξίαν· οὐδαμοῦ τῆς ἱστορίας τοῦ ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἀξιοπίστος· ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ ὁ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον συνταράξας τὸν κόσμον, λίαν μεροληπτικῶς κρίνεται· ἡ ἱστορία αὕτη εἶναι αὐστηρὸν κατηγορητήριον κατὰ τοῦ Ναπολέοντος καὶ τῆς Γαλλίας, ὑπερβολικὸς δ' ἔπαινος καὶ κολακεία τῆς πατρίδος τοῦ· ὁ συγγραφεὺς ἐλησμόνησε δυστυχῶς, ὅτι ὁ ἱστορικὸς ὀφείλει νὰ ᾔῃαι ὑπέρτερος παντὸς ἄλλου αἰσθήματος, πάσης συμπαθείας, ὅσον καὶ ἂν ἐνδιαφέρηται ἡ πατρίς του, οἰαδιήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ πεποιθήσεις καὶ συμπάθειαι· τὴν ἀμεροληψίαν, τὴν βῆσανον καὶ ἐκτίμησιν τῶν γεγονότων ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὁ ἱστορικὸς ἀνὴρ ὡς τὸν μόνον γνώμονα τῶν ἐργασιῶν

αὐτοῦ προτερήματα, ὧν ἐστέρειτο παντά-
 πασι· ὁ Βάλτερ Σκόττ, διὰ τοῦτο καὶ ἡ
 ἱστορία αὐτοῦ ἤκιστα ἐκτιμηθεῖσα, ἐλησμο-
 νήθη μετ' ὀλίγον. Οὕτως ὁ Αἰμαρτίνος ὁ
 δαφνηστεφής καὶ ἄδρὸς τῶν Μελετῶν ψάλ-
 τῆς, πιεζόμενος ὑπὸ χρηματικῶν ἀναγκῶν
 καὶ ἀνταλλάξας τὴν λύραν τοῦ ποιητοῦ
 πρὸς τὴν γραφίδα τοῦ ἱστοριογράφου ξένων
 συμφερόντων θεραπαινίδα, ἔγραψε τὰ ἅμα
 τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν λητμονηθέντα ἱστο-
 ρικά καὶ βιογραφικά ἔργα, ὧν τινὰ δυ-
 στυχῶς τοσοῦτον ἐκηλίδωσαν τὴν ἀκτινο-
 βόλον ἐκείνην δίσνοιαν, γραφέντα οὐχὶ χά-
 ριν τῆς ἀνθρωπότητος, οὐχὶ χάριν τῆς ὑ-
 στεροφημίας, ἀλλὰ χάριν ἐρημέρων χρη-
 ματικῶν ἀναγκῶν, χάριν τῆς πληρώσεως
 τοῦ βιβλίου τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ τοῦ
 συγγραφέως...

Τὴν ἀτυχὴ ταύτην ἀπόπειραν ἐκδόσεως
 συγγραφῆς ἱστορίας ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκ-
 δοσις τῆς Ἱστορίας τῆς Σκωτίας· δυστυ-
 χῶς καὶ τὸ σύγγραμμά τοῦτο τοῦ Βάλτερ
 Σκόττ δὲν εἶναι ὑπέρτερον τῆς Ἱστορίας τοῦ
 Ναπολέοντος· ὁ μέγας συγγραφεὺς ἔκλινεν
 ἤδη πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ καὶ τὰ συγγράμ-
 ματα ταῦτα δὲν ἦσαν ἢ αἱ τελευταῖαι ἀ-
 κτίνες δυνάμεις μεγαλοφυΐας· ὁ Βάλτερ-
 Σκόττ κενὸν τὸ βαλάντιον ἔχων, πιεζόμενος
 ὑπὸ οἰκογενειακῶν ὑποχρεώσεων, δὲν εἰργά-
 ζετο πλέον χάριν ἑαυτοῦ, χάριν τῆς μεγα-
 λοφυΐας τοῦ· τῆς αὐτῆς ἀξίας περίπου εἶναι
 καὶ τὸ περὶ *Δαιμονολογίας* σύγγραμμά
 τοῦ· ἀλλὰ τινὰ κριτικά καὶ βιογραφικά αὐ-
 τοῦ ἔργα, εἰς τόμος δραματικῶν ποιήσεων,
 ὡς καὶ τὰ μυθιστορήματα ὁ *Ροβέρτος*
τῶν Παρισίων καὶ τὸ *Κινδυνῶδες φρού-
 ριον*, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δημο-
 σιευθέντα. Εἶχε παρέλθαι πλέον, γεγηρακῶς
 ἤδη καὶ πρὸς τὴν δύσιν αὐτοῦ κλίνων ὁ
 περιπαθὴς ποιητὴς τοῦ Μαρμίωνος καὶ τῆς
 Νύμφης τῆς Λίμνης, ὁ ἐξοχὸς συγγραφεὺς
 τοῦ Βαβεργλέϋ καὶ τοῦ Ἰβανώη. Θῦμα ἠθι-
 κῆς ἀγωνίας γενόμενος, κατεβλήθη ὑπὸ τῆς
 ἐργασίας καὶ τῶν διανοητικῶν μόχθων, καὶ
 περὶ τὸ τέλος σταδίου τοσοῦτον ἐνδόξου καὶ
 πολυφήμου προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας ἐν
 ἔτει 1830.

Τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην σωματικὴν νόσον,
 μεγάλως καταβαλοῦσαν αὐτόν, διεδέχθη

ἐπιτείνουσα ἑτέρα ἠθικὴ προσβολή, ἥτις
 καιρικῶς αὐτὸν ἐλύπησε. Τὸν Ἰούλιον τοῦ
 1830 ἡ δυσκατεία τῶν Βουρβόνων ἐξώσθη
 ἀπὸ τῆς Γαλλίας· ὁ Βάλτερ Σκόττ τὰ μά-
 λα συμπαθὼν ὑπὲρ τῆς οἰκογενείας ταύτης,
 εἶχεν ἐγείρει τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν
 βασιλικῶν ἐξορίστων· ἡ φωνὴ ἐκείνη, ἥτις
 τοσοῦτον ἄλλοτε συνεκίνει καὶ κατεμά-
 γευσεν τοὺς συμπολίτας του, οὐδεμίαν εὐρεν
 ἡχώ παρ' αὐτοῖς, καὶ παγετώδης σιγὴ ἀδια-
 φορίας διεδέχθη τὴν ὑπὲρ τῶν Βουρβόνων
 περιπαθὴ αὐτοῦ προσφωνήσιν πρὸς τοὺς
 συμπολίτας του, τὴν εὐγλωττον ἐν τῷ Κοι-
 νοβουλίῳ ὑπεράσπισιν τοῦ γέροντος συγγρα-
 φέως, ὅστις ἀτυχῆς καὶ πάσχων ἐφθινε, προσ-
 εγγίζων ἤδη τὸ τέρμα τοῦ εὐκλεοῦς βίου
 του. Ἐν ὀλῶ καὶ εὐδαιμονίᾳ διαβιώσας,
 κάτοχος κολοσσιαίας περιουσίας εἶδεν ἑαυ-
 τὸν ἐστερημένον πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὧν
 καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὸν βίον ἠμύοιρσεν. Ἡ
 σύζυγός του εἶχεν ἀποθάνει, ὡσαύτως ἐν
 τῶν τέκνων του· ἡ θλίψις, ἡ πενία ὀσημέραι
 κατέβαλλον αὐτόν, καὶ αἱ συμπαλῖται του,
 τοὺς ὁποίους ἄλλοτε τοσοῦτον εἶχε φαι-
 δρύνει διὰ τῶν συγγραμμάτων του, ἐλησμό-
 νουν αὐτόν ἐν ὀδύνῃ καὶ πενίᾳ τηκόμενον...

Μετὰ τῶν ἡμερῶν τοῦ 1830 εἶχε μεταβῆ
 εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον· καίτοι ἀσθε-
 νῆς, καίτοι πάσχων εἶχε λάβει τὸν λόγον,
 ὅστις πικρὸς κατὰ τῶν ἀντιπάλων του προῦ-
 κάλει ἀδιαλείπτους αὐτῶν διακοπὰς καὶ
 θορύβους· ὁ γέρον ῥήτωρ ἄπτωτος, εὐσθε-
 νῶς κατεῖχε τὸ βῆμα, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς
 κραυγὰς τῶν ἀντιπάλων του· τέλος κατα-
 λήγων τὸν λόγον, ἐξεφώνησε τοὺς περιπα-
 θεῖς καὶ προφητικούς τούτους λόγους: —
 Κύριοι, σᾶς ἀφίνω ὑγίαν, ὡς ὁ ἀρχαῖος
 Ῥωμαῖος: *Moriturus vos salutat*, ὁ ἐπι-
 θάνατος σᾶς ἀποχαιρετᾷ. Δὲν συνεκινήθη-
 σαν οἱ ἀντίπαλοί του, ἀκούσαντες τὸν
 ῥήτορα τοσοῦτον πενθίμως ἀποχαιρετῶντα
 αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος· καὶ ὁ ῥήτωρ κα-
 τερχόμενος αὐτοῦ ἐσυρίχθη... Οἱ χρόνοι
 παρῆλθον, τὰ ἐφήμερα πολιτικά πάθη ἐλη-
 σμονήθησαν παντελῶς· ὁ Βάλτερ Σκόττ τὴν
 σιγμὴν ἐκείνην ἀποχαιρετῶν ἀπὸ τοῦ βή-
 ματος τοὺς συναδέλφους του διὰ περιπα-
 θεῖς προσφωνήσεως, ἐμποιεῖ θλιβεράν θυμη-
 δίαν, ἐνῶ ἡ ἀγροίκος συμπεριφορὰ τῶν ἀντι-

πάλων του βδελυγμῶν μόνον καὶ οἶκτον προξενεῖ εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον, ὁποῖαν πόρῳσιν διεγείρουσι ταπεινὰ καὶ ἀνάξια μνείας πολιτικὰ πάθη εἰς ἄνδρας ἀσεβεῖς καὶ ἱεροσύλους πρὸς ἐκπνέουσιν εὐγενῇ μεγαλοφυΐαν! . . .

Ἡ θλιβερὰ αὕτη πρόρρησις τοῦ συγγραφέως κατεφαίνεται ὁσημέραι ἐπαληθεύουσα· κατὰ συνέπειαν οἱ ἰατροὶ ἀδυνατοῦντες νὰ συντελέσωσι πρὸς ἀνάρρωσιν τῆς υἱείας του, διέταξαν αὐτὸν νὰ περιηγηθῇ, ἐλπίζοντες ὅτι ἡ μεταβολὴ τοῦ κλίματος, ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν διανοητικῶν πόνων ἤθελον ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς υἱείας του· τὸν σεπτέμβριον τοῦ 1831 μετέβη εἰς Λονδῖνον, ὅπου ἡ ὑποδοχὴ αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἐγκάρδιος καὶ περιπαθὴς· φόρος λατρείας διὰ τὴν φθίνουσαν δόξαν τῆς μεγάλης Βρεττανίας· ἡ κυβερνήσις ἐνδίδουσα εἰς τὰ ἐκδηλωθέντα αἰσθήματα τοῦ λαοῦ, ἔθεσε πλοῖον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐνδόξου ἀσθενοῦς, ὅπως χάριν τῆς πασχούσης υἱείας του μεταβῇ εἰς Ἰταλίαν πρὸς ἀνάρρωσιν· οὕτως ἐπεσκέφθη κατὰ πρῶτον τὴν Μελίτην, μετέβη εἰς τὴν Ῥώμην καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου χώρας. Φεῦ! παρήρχετο τοὺς ὡραίους ἐκείνους καὶ ποιητικοὺς τόπους ἀπαθὴς, ψυχρὸς, ἄνευ συγκινήσεων διὰ τὴν αἰωνίως μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀποπνέουσαν τὸ ἄρωμα τῆς εὐαγοῦς φύσεως μητέρας τοῦ Μιχαηλαγγέλου, τοῦ Πετράρχου καὶ τοῦ Ῥαφαήλου· αἱ πόλεις ἐκεῖναι—τὰ Μουσεῖα ἐκεῖνα τῆς καλλιτεχνίας—οὐδεμίαν ἐνεποιοῦν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀδρανὲς καὶ φθίνον πνεῦμα τοῦ ῥαψωδοῦ τῆς Σκωτίας· οὐδεμία συγκίνησις, οὐδεὶς ἐνδόμυχος παλμὸς πρὸ τῶν ἀνασκαπτομένων ἐρειπίων τῆς Πομπηΐας, πρὸ τῶν ἀφώνων μνημείων τῆς Αἰωνίας πόλεως! ὦ Θεέ μου! καὶ τί ὠφελεῖ λοιπὸν πλέον εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἡ ἀθάνατος ψυχὴ, ὅταν αὕτη νεκρὰ καὶ ἀναίσθητος εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύει, ἢ μόνον διὰ τὴν κίνησιν τῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν φυσικὴν ταύτην ζωὴν τοῦ σώματος, ἐνῶ τὸ πνεῦμα τεθνεῶς πλέον δὲν αἰσθάνεται, δὲν ὄνειροπολεῖ, δὲν σκέπτεται; καὶ δὲν εἶναι λοιπὸν προτιμώτερος ὁ θάνατος διὰ τοιαύτην ἀποθανοῦσαν ὑπαρξιν, ἣτις ἐπισώζεται μόνον ὡς πικρὰ

εἰρωνεία παρελθούσης εὐκλείας; τί ὠφελεῖ πλέον τὸ ὄργανον εἰεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἐθραύσθησαν αἱ χορδαί, αἵτινες τοσοῦτον ἑναρμονίους ἄλλοτε ἐξέβαλλον φθόγγους, ἄφρονον καὶ σωπηλὸν χαμαὶ κείμενον, δίχως νὰ ὑπάρχῃ χεὶρ, ἥτις νὰ συναρμώσῃ καὶ θίξῃ τὰς συντετριμμένας χορδὰς του; . . . Ἐν τῷ ἠθικῷ τούτῳ τοῦ ποιητοῦ θανάτῳ, ἐν τῇ πνευματικῇ νυκτὶ τῆς φθινούσης ὑπάρξεώς του, μία μόνη ἀκτὶς διηύγαζεν ἐνίοτε τὰ σκότῃ αὐτῆς, μία μόνη ἐλπίς ἀνέπαλλεν ἐν τῇ νενεκρωμένῃ καρδίᾳ του, ἡ ἀνάμνησις τῆς προσφιλοῦς αὐτῷ Καληδονίας, ὁ πόθος νὰ ἐπανίδῃ αὐτήν, ν' ἀναμίξῃ μετὰ τὴν δροσερὰν αὐτῆς πνοὴν τὴν ὑστάτην πνοὴν του· ἐπόθει νὰ ἴδῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ βλέμμα τὸν οὐρανὸν τῆς Σκωτίας, τὸν οὐρανὸν ἐκεῖνον, ὅστις τοσοῦτον ἄλλοτε ἐφαίδρυνε τοὺς νεανικοὺς χρόνους του, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ὁποῖου ὠνειροπόλησε τοὺς περιπαθεῖς καὶ παρθενικοὺς τῆς εὐδαίμονος αὐτοῦ ἡλικίας πόθους . . .

Ἡ περιήγησις αὕτη κατ' οὐδὲν ὠφέλησε τὴν υἱείαν τοῦ ἀσθενούντος· ὠδηγήθη ὅπισθω εἰς τὴν Σκωτίαν, τὴν ὁποῖαν τοσοῦτον ἐπεθύμει περιηγούμενος, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἐστρέφοντο οἱ ὑστατοὶ αὐτοῦ πόθοι· μεταβαίνων εἰς Σκωτίαν, προσεβλήθη καὶ πάλιν ὑπὸ ἀποπληξίας ἐν Νορβηγίᾳ. ἀναίσθητος σχεδὸν καὶ πνέων τὰ λοίσθια, ὠδηγήθη εἰς τὴν Σκωτίαν, ἵνα ἐν τῇ ἐπαύλει του, ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν περὶ αὐτὸν παραδῶσῃ τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ. . .

Ὁ Μόλις, λέγει ὁ Philarete Chasles, ὁ ἀσθενὴς προσέβλεψε τὴν Abbotsford, τὸν μαγικὸν αὐτοῦ τόπον, ἠγέρθη ἐν τῇ ἀμάξῃ του, ἔτεινε τὰ χεῖρας εἰς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν φίλους, καθ' ὁλοκληρίαν ἀναγνώρισας αὐτοὺς· ἐπανακτῶν ὡς ἐκ θαύματος τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου, κὺχαρίστησεν αὐτοὺς ἐπιτρέψαντας, ὅπως ἐπανίδῃ πρὸ τοῦ θανάτου τὸν τόπον τὸν ἀνακαλοῦντα αὐτῷ τὰ προσφιλέστερα αἰσθήματά του. Αἱ τελευταῖαι αὗται ἀκτῖνες τῆς θνησκούσης λυχνίας διέλαμψαν, ὅπως σθεσθῶσι καὶ ἀνήγειραν τὸ τέρμα τοῦ βίου του. Ὁ Σκόττ δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς ἑαυτὸν, ἢ ὅπως θλίψῃ τὴν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ αὐτοῦ ἐπιστάτου Γουλιέλμου· ἡ ἀγκισθησις, ἡ ληθαργία,

ὁ παραλογισμὸς δὲν τὸν κατέλιπον μέχρι τοῦ θανάτου του, γενομένου τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1832. Ἡ ἀτμόσφαιρα, ὑπὸ πυκνῶν πεπληρωμένη συννέφων, ὑπὸ πένθιμου ὁμίχλης βεβαρημένη, ἐφαίνετο ἐπὶ μακρὸν κλαίονσα τὸν πιστὸν ζωγράφον τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς φύσεως . . .

Δ'.

Εἰς τὴν ὡραίαν καὶ μαγικὴν ἑπαυλιν τῆς Ἀββοτσφόρδης, εἰς τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἄλσος ἀναπαύεται ὁ ποιητὴς τοῦ Μαρμιάνο, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Βαθερλέϋ καὶ τοῦ Ἰδανώη. Εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνός του, πληρώσας διὰ τῆς φήμης αὐτοῦ σύμπασαν τὴν Εὐρώπην, ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς καθόλου Εὐρωπαϊκῆς φιλολογίας, ἐνάμιλλος τοῦ Βύρωνος, τοῦ ὁποίου ἀείπατε διετέλεσε φίλος, ἐμαράνθη αἰφνυδίως, ὡς μὴ ὦφειλε, περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του, καταβληθεὶς ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην. Ἡ ἀπογορευθεῖσα ψυχὴ του εἶχεν ἀπαυδήσει ἤδη, πρὶν ἢ εἶτε τὸ σῶμα αὐτοῦ καταβῇ εἰς τὸν παγερὸν τοῦ θανάτου κευθμῶνα. . . Πλήρης ζωῆς, πλήρης εὐκλείας καὶ φήμης εἶχε προοιμιάσει τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ στάδιον, τοσοῦτον ἐνδόξως συνεχίσας αὐτὸ διὰ τοῦ μυθιστορικοῦ· σπανίως ποιητὴς ἢ συγγραφεὺς εἶδεν ἑαυτὸν διὰ τοσαύτης δόξης περιβληθέντα· ποικιλία συγγραμμάτων ὑπῆρξαν τὰ προϊόντα τῆς μεγάλης καὶ ἐξόχου αὐτοῦ διανοίας: Ποιήματα, μυθιστορήματα, ἱστορίαι, κριτικὰ καὶ βιογραφικὰ συγγράμματα, λυρικαὶ ποιήσεις, δράματα, ἀρχαιολογικαὶ μελέται καὶ πληθὺς ἄλλων φιλολογικῶν ἐργασιῶν. Ἡ γηραιὰ τῶν Βάρδων Σκωτία εἶχεν ἀναγεννηθῇ ὑπὸ τὰ εὐμολπα καὶ περιπαθῇ αὐτοῦ ἄτματα, ἀφ' ὧν λιγὺ καὶ ἐναρμόνιον ἐξεχέετο μέλος. Ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος τούτου καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἡ φιλολογία ἦτο ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς· ἔζων εἰσέτι ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σχίλλερ, ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ὁ Βύρων, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὁ Μαντσόνι, ἐν τῇ Γαλλίᾳ ὁ Σατωβριάνδος καὶ ὁ Βερανζέρος· ὁ Βάλτερ-Σκόττ οὐδενὸς τούτων ἐναπελείφθη. Ἡγεμὼν Σχολῇ πολλοὺς καὶ ἐξόχους ἀριθμοῦσης ὁπαδοὺς,

οὐδέποτε θέλει λησμονηθῇ, διότι ἡ δόξα αὐτοῦ εἶναι δόξα τῆς Σκωτίας, ἥτις οὐδαμῶς ἀπεικονίζεται τοσοῦτον ἀληθῆς, τοσοῦτον φυσικῇ, ὅσον εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς Βάρδου. . .

Ὅταν ὁ θάνατος τοῦ Βάλτερ Σκόττ ἐγένετο γνωστὸς εἰς τὴν πατρίδα του, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ ἡνωμένου βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἐπενθηφόρησαν, ἐν δὲ τῷ Λονδίνῳ ἐκλείσθησαν τὰ καταστήματα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του. Δίκαιος φόρος ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης ὀφειλόμενος εἰς τοὺς ἐξόχους ἀνδρας, οἵτινες διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν ἐτίμησαν τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς γῆν! Εὐφρόσυτος παρηγορία εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον ὅποσον ἐπώδυνον καὶ δυστυχὲς ὑπῆρξεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ τέλος τῶν μεγάλων ἀνδρῶν! . . . καὶ οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους τοσαύκις διὰ τῆς μελιρρύτου καὶ ἀρχαιοπρεποῦς ἄρπας του κατεκλήλησε, τεθλιμμένοι ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατόν του ἀδιακόπως προσήρχοντο, ὅπως ἀσπασθῶσι τὸν τάφον τοῦ τελευταίου ραψώδου τῆς Καληδονίας!

N. KAZAZHS.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΡΟΛΟΥ Ε΄. ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ.

Ἀποφασίσας Κάρολος ὁ Ε΄. νὰ τελειώσῃ ἐν τῇ σιωπῇ τῆς ἐρημίας τὸ ἐπίλοιπον ζωῆς τεταραγμένης ὑπὸ πολέμων ἀκαταπαύστως διαδεξαμένων ἀλλήλους κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ βασιλείας, προσεκάλεσε τὸν πρὸ πολλοῦ ἤδη μακρὰν αὐτοῦ εὐρισκόμενον υἱὸν του Φίλιππον Β΄. καὶ ὀλίγον πρὶν τῆς παντελοῦς ἀπομακρύνσεώς του ἐκ τῶν ὑποθέσεων τῆς αὐλῆς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν, τῷ ὠμίλησεν οὕτως: «Γιέ μου, σήμερον ἀρχεται δι' ἐσὲ τὸ δυσκολώτερον ἅμα καὶ ἐπικινδυνωδέστερον τῶν σταδίων· πρέπει ν' ἀκολουθήσῃς ὁδὸν τραχεῖαν καὶ ἀνώμαλον, ἐνθα αἱ μεγαλύνται ἡδοναὶ θέλουσιν εἶσθαι ἀκανθαὶ καὶ τρίβοιοι· σοὶ ἐγχειρίζω σήμερον τὰς ἡνίας